Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 159 (17282) | 1986 оной июлиин 10, четверг | Сэн 3 мун.

...С-эй ОБКОМДО

...областной комитедэй бюро ээлжээтэ заседа- «1986—1990 онуудта Буряадай АССР-эй түлишын- ...эй үндэһэ һуурииие хүгжөөхэ тухай» асуудал зүб- ...эн байна.

...жэлнүүдтэ энэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэ- ...жэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ. Республикын бүхы ...үрэнэй энергетическэ системэдэ нэгэдхэгдэһэн, ...арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлнүүдэй тур- ...ын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 85 процентээр ургажа, ...рд квт.-час болоо.

...а түлишын-элшэ хүсэнэй арга боломжо респуб- ...үшөөл бага байһаар. Түлишын хэрэглэмжэ нэ- ...уу нүүрһэээр 60 процент хангагдана. Энергоси- ...ктрын элшэ үйлэдбэрилгын хүсэн дуталдана. ...айонуудые электрын элшэ хүсөөр хангалгада го- ...далнууд бии. Улаан-Үдэдэ дулаан элшын хэрэг- ...процентээр дуталдана.

...ын 2-дохи ТЭЦ-эй, Гусиноозерскын ГРЭС-эй 2- ...нэй, Түгнын шулуу нүүрһэнэй уурхайн барилга- ...агдалдэ оронхой. Эдэ барилганууд дээрэ, илан- ...шулуу нүүрһэнэй уурхайда гэр байрануудые, ...ажаһуудалай болон соёлой барилганууд горитой ...роод байна. Барилгын коллективүүдэй ургалта

...90 онуудта Буряадай АССР-эй түлишын-элшэ хү- ...э һуурииие хүгжөөхэ тухай» гол программые пар- ...ой бюро һайшааба. Тэрэниие дүүргээд байхадаа, ...шэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 1,6 дахин, шулуу нүүрһэ ...эрһоо үлүү дахин ехэ болохо зэргэтэй. 1988— ...н туршада Түгнын шулуу нүүрһэнэй уурхайн хү- ...шаглалгада оруулха талаар Минуглепромой, Мин- ...й, Минтрансстройн хараалһан хэмжээ ябуулга- ...олжоной шулуу нүүрһэнэй уурхайн хүсые арбан ...бан жэлэй туршада жэл бүри 3 миллион тонно ...нэ абадаг болгохо хэрэгые хангаха талаар хэ- ...стсибуголь» нэгэдэлэй, Главбурятстройн Глав- ...ябуулгануудые мүн лэ һайшааба.

...шулуу нүүрһэнэй уурхайн, Гусиноозерскын ГРЭС- ...ээлжээнэй, 2-дохи ТЭЦ-эй хүсые хараалагдаһан ...нь барижа, ашаглалгада оруулгые, мүн Улаан- ...ТЭЦ-ые, Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уур- ...Үдын дулаа дамжуулгын ажахые шэнэдхэхэ, тех- ...ар зэбсэгжүүлгэ хэхэ хүдэлмэрые саг соонь ..., электро-дамжуулгын сетьнүүдые хүгжөөхэ ...жуулха хүдэлмэрииие саг соонь дүүргэхыень ...комой бюро «Бурятэнерго» управлениин, Гуси- ...ГРЭС-эй барилгын управлениин, ТЭЦ-эй барил- ...ениин, Главбурятстройн, «Улан-Удэтрансстрой», ...элэктросетьстрой» трестнүүдэй, Холбоолжо- ...баригдажа байгаа Түгнын шулуу нүүрһэнэй уур- ...Улаан-Үдын 1-дэхи ТЭЦ-эй болон дулаа дам- ...ьнүүдэй, тэрэшэлэн «Востсибуголь» нэгэдэлэй, ...лектросетьстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэдые ...айна. Барилгашадай, энергетигүүдэй болон шу- ...нэй промышленностиин коллективүүдэй хүдэл- ...эй ажаллаха эрхэ байдалые, ажаһуудалые һай- ...социалис мүрысөө болон нийтэ-политическэ хү- ...үндхэхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулхыень ...а.

...илгануудай хэгдэжэ байһан нютагуудай КПСС-эй ...болон райкомууд ажалша коллективүүдтэ пар- ...үргэдхэхэ, эмхидхэлэй болон политическэ аша ...лмэри ябуулха уялгатай.

...ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй заабари- ...үүлхэ талаар КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-по- ...болон пропагандистска хэмжээ ябуулгануудай ...тогтоол баталан абтаа.

...990 онуудай туршада арадай үргэн хэрэглэлэй ...лэдбэрилгые, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ ...гжөөхэ талаар Буряадай АССР-эй комплексно ...тухай», «1986 оной ургаса хуряалгые, хүдөө ...дуктнууд болон тэжээл бэлэдхэлгые үнгэргэхэ ...энүүд тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой, рес- ...Министрнүүдэй Соведэй хамтын тогтоолнууд ба-

...бэлэдхэлгые эмхитэйгээр, шанар һайнтайгаар үн- ...й Буряадай АССР-эй бүхы ажалшадые уряалһан ...областной комитедэй хандалгые обкомой бюро

...далаар абтаһан тогтоолой ёһоор КПСС-эй гор- ...он райкомууд, партийна эхин, профсоюзай бо- ...олой организацинууд, арадай депутадуудай ню- ...ууудэй гүйсэдкомууд, агропромышленна комите- ...ууд, ажалша коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ...н ойлгуулэмжын болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие ...агатай байһаниинь тодорхойлогдобо.

...эмхидхэлэй болон партийно-политическэ хүдэл- ...ад асуудалнууд мүн лэ бюро дээрэ зүбшэн хэл-

...ОДОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

...ой ноябриин 21 ...ядай АССР-эй ...элмэрилэгшэдэй ...ьезд зарлаха ...бтанхай. Съезд ... соёлшодой IV ...дэ хэгдэһэн хү- ...нгүүдые согсол- ...зорилгонуудые ...юм. Республи- ...та соёлшодой ...уд дээрэ съез- ...н делегат һун- ...ездэ бэлэдхэл ...соёлой хүдэл- ...ижүүлхэ зэргэ- ... XXVII съез- ... ЦК-гай июниин ...ленумэй эрилтэ- ...лдуулан, ажал- ...хы бэлиг шада- ...э эдэбхи зориг- ...ий ороной соци- ...ческа хүгжэл- ...алгада элсүүлхэ ...дой ажал ябуул- ...айжаруулагдаха ... съездые бэлэд- ...н үсэглэлдэр бо- ...н заседани дээ- ...ссиин түрүүлэг- ...обкомой секре- ...Шомоев хэлэбэ.

Клубуудай, соёлой байшангуудай, библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, хото хүдөө нютагуудта физкультура болон спорт эмхидхэгшэд, зохёохы ажалтанай холбоонууд, профсоюзай, комсомолой эмхинүүд, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд. олоннитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд, уран һайханай һайн дуратанай бүлгэмүүд, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд — бултадаа съездэ ажал хүдэлмэриингөө дүнгүүд тухай элидхэхэ, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлхо болоно. Ажалшадые соёлой талаар хангаха, клубууд, библиотекэнүүдэй материальна үндэһэ һууриинень улам һайжаруулха, шэнэ совет ёһо заншалнуудые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ, ажабайдалда гурим, журам шангадхаха, архидалга болон алкоголизмтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ хэрэгтэ соёлшод ажал хүдэлмэриеэ зорюулха уялгатай.

Комиссиин заседани дээрэ съездэдэ бэлэдхэлэй тусхай түсэб баталагдаа.

...НЬЭЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР

...районой Бодон- ...ой коллектив 1986 ...үбэлжэлгын үедэ ...лда бардам хүрэ- ...ртай тэжээл саг ...ь бэлэдхэхын тү- ...эга боломжонуу- ... үзөөд, КПСС-эй ...н, КПСС-эй ЦК- ...(1986 он) Плену- ...эринүүдые бэе- ...таяа оруулха зо- ... дээшэлүүлэгдэ- ...ис уялгануудые ...оной гоо бүхы ...андаһан байна. ...алагдаһан түсэб- ...1280 центнер үб- ...о шэмэтэ тэжээл ...дхэхэ юм. ...18 мянган цент- ...0,3 мянган тонно ...ээл бэлэдхэхын ... хүсэ шадалаа

элсүүлхэ хэрэгтэй болоно. Совхоздо малай тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай һалбари бии болгогдонхой. Энээниие тэжээл үйлэдбэрилгөөр директорэй орлогшо Виктор Дамбаевич Цыденов хүтэлбэрилнэ. Сабшалангай нэлэнхы ехэнүүд бэшэ дээрэһээ хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэниие залуу механизаторнууд С. Б. Жамбалтаров, Ж. Б. Бальжинимаев гэгшэд хүтэлбэрилдэг. Нилээд хүсэтэй техникэ үбһэдэтэ даалгагданхай юм. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри эхинһээ эмхитэйгээр ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхээр.

Һүүлэй мэдээгээр, 2000 центнер үбһэн һайн шанартайгаар сомогдоо, 650 тонно силос дарагдаад байна.

Д. ТОГОШИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

...ГНАЛ

...ын энергоси- ...ан саг соо аша ...ажаллаһанайнь ...ээр 50 наһа гүй- ... дашарамдуулан, ...о» гэжэ районно ...э управлениин ...Геннадий Очиро- ... Буряадай АССР- ...о Соведэй Прези-

диумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

* * *

Соёлые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө КПСС-эй Зэдын райкомой хоёрдохи секретарь Павел Малахович Бальчуговта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

...еография Гос... ...урятской АСС... ...олиграфии в к... ...Удэ, ул. Ленин... ...58. Индекс 0...

БУРЯАДАЙ АССР-эй БҮХЫ АЖАЛШАДТА КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд! Үбһэ хуряалгын энэ харюусалгатай үедэ, мал ажалай хуби заяанай шиидхэгдэжэ байхада, партиин областной комитет малай тэжээл бэлэдхэлгые хурдадхахын тула бүхы хүсэсэ элсүүлхэ уряатайгаар хүдөөгэй болон городой ажалшадта хандана.

Үбһэ хуряалга — хүдөө ажахын богони болзоройажал хэрэг мүн. Эгээл тиимэһээ час бүхэн эршэмтэй габшагайгаар ажаллаха эрилтэ табина.

Ниитын адууһа малда эрхим һайн шанартай бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ арга олгоһон хээрын ба таримал ногооной үндэр баян ургаса хаа хаанагүй ургаад байна.

Партиин областной комитет эрдэмтэдтэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй, ветерануудтай зүбшэн хэлсээд, үбһэ хуряалгаяа урда урдын жэлнүүдэйхиһээ һураггүй эртэ эхилхые дурадхаба. Энэ заабари зүбшэлые гүнзэгы сэдьхэлһээ хүлеэн абаһан газарта үбһэ хуряалга түлэг дундаа оршожо, горитой ехэ, эрхим шанартай үбһэн бэлэдхэгдэһэн, сенаж дарагдаһан, силос нөөсэлхын тула бүхы юумэн хэгдэһэн байха юм.

Мүнөө Ивалгын районой ажалшад малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ һайнаар бэлдээд, энэ ажалаа эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Бүхы арга боломжонуудаа наринаар бодомжолжо үзөөд, тоолон гаргаад, тэдэнэр тэжээлэй бата бэхи үндэһэ һуури табихын тула үндэр уялганууды абажа, тэдэнэй жэшээ дагахыень хүдөөгэй бүхы ажалшадые уряалба.

Ногооной һайнаар ургаһые хараадаа абажа, Загарайн районой олохон ажахынууд абаһан уялгануудаа шэнээр хаража үзөөд, нэгэ хахад жэлэй тэжээлэй нөөсэнүүдые байгуулхын түлөө тэмсэхые шиидэһэн байгаа.

Гэбэшье республика доторнай малай тэжээл бэлэдхэлгын эршэ дэлисэ үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Зэдын, Хяагтын, Хурамхаанай, Баргажанай, Тарбагатайн ба Түнхэнэй районуудай ажахынууд энэ харюусалгатай кампанида муугаар бэлдэжэ, үбһэ хуряалгын эгээл таарамжатай һайн болзорые алдажа байна.

Олохон колхоз, совхозуудта түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэнэгүй, АВМ-эй хүдэлмэри түхэреэн сүүдхэдээ эмхидхэгдэнэгүй, үбһэ сабшалгын оньһон техникэ ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Зарим звенонууд болон бригаданууд ажалай түлбэриин, моральна ба материальна урмашуулгын гуримуудтай мүнөө болотороо танилсаагүй байһаар, ниитын эдеэ хоол эмхидхэлгэдэ, хүн зоной һуудал байдалые хангалгада дутуу дунданууд ушарна. Звенонууд болон бригадануудай олохон коллективүүд һууриин тосхонуудһаа үбһэ хуряалгада ябадаг байна.

Малай тэжээл бэлэдхэлгые эмхидхэлгэдэ ушаржа байһан эдэ дутуу дундануудые, алдуу эндүүнүүдые усадхан зайсуулха шухала гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээд, нэгэшье час сагаа гээнгүй, үбһэ хуряалгын ябасые эрид хубилган һайжаруулха уряатайгаар Буряад ороной бүхы ажалшадта, нэн түрүүн коммунистнууд болон комсомолшуудта хандаба.

Ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ республикымнай хүн бүхэн хубитаяа оруулжа шадаха, оруулхашье ёһотой.

Мүнөө үбһэ хуряалгын эршэ дэлисые хурдадхалгын бүхы асуудалнууд дары шиидхэгдэхэ зэргэтэй.

Нүлөө ехэтэй социалис мүрысөөн хаа хаанагүй эмхидхэгдэхэ ёһотой. Ажалайнь үрэ дүнгүүдэй үдэр бүри хүн бүхэндэ мэдээсэгдэжэ байхаар ажал хэрэгээ эмхидхэхэ шухала. Илагшадай хүндэлэлдэ хээрын стануудта, түбэй буусануудта, хото городуудта Ажалай Алдар солын Улаан тугууд далбан намилзаг лэ.

Тэжээлэй шанарта, һүриинүүдые зүбөөр, һайнаар нюруулалгада, сенаж болон силос саг соогоо даралгада, һү болон мяха үйлэдбэрилхэ түсэбүүдые дүүргэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Энээнэй түлөө харюусалгые партийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүд даажа абаха зэргэтэй.

Үшөө эмхидхэгдээгүй байһан газар нютагуудта, үбһэ хуряалгын звенонуудта, бригадануудта, партийна, партийно-комсомолой бүлэгүүд дары түргөөр байгуулагдаха ёһотой.

Депутадай постнуудай ба бүлэгүүдэй, арадай хиналтын постнуудай болон комсомолой прожекторнүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ хэрэгтэй.

Сельскэ болон поселково Соведүүд ажалшад тухайда анхаралаа ехээр хандуулха уялгатай. Үбһэ хуряалгын үедэ хээрын стан соёлой-ниитэ хүдэлмэриин, хүн зоной ажаһуудал хангалгын, худалдаа наймаанай, медицинскэ хангалгын түб болохо ёһотой. Пенсионернүүдэй, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, студентнэрэй, һурагшадай ажалые һайнаар эмхидхэжэ, энэ хэрэгтэ тэдэниие үргэнөөр хабаадуулха шухала.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Саг хүлеэнэгүй. Июлиин 10-һаа республика доторнай малай тэжээл бэлэдхэлгын габшагай һара соносхогдоно.

Олонниитын субботнигуудые, воскресннгүүдые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тэдэ ажалай ёһотойл һайндэр болог лэ.

Энэ харюусалгатай ажал хэрэгые амжалтатай һайнаар үнгэргэлгэ, ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа КПСС-эй XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бидэнэй ёһотойл харюу болохо зэргэтэй.

Бултадаа үбһэ хуряалгада, бултадаа тэжээл бэлэдхэлгэдэ гарая!

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭЭР

М. С. Горбачев болон Ф. Миттеран июлиин 8-да Кремль соо хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлбэ.

Нэн түрүүн буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха талаар үгээ ойлголсоогүйһөө уламжалан тохёолдоһон оршон байдалаар һанаагаа зобожо байһанаа тэдэнэр уласхоорондын байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн тайлбарилхадаа мэдүүлээ.

Уласхоорондын оршон байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула, хамтын хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула, совет-француз харилсаае улам батадхахын тула хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи холбоо барисаае бэхижүүлхэ гэшэ ехэ удха шанартай байна гэжэ үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн, удха түгэлдэр хөөрэлдөөн үшөө дахин батална.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко Францийн Президент Ф. Миттерантай энэ үдэр хөөрэлдэһэн байгаа.

Совет-француз политическэ хөөрэлдөөн, холбоо барисаагаа хүгжөөлгэ хоёр арадай хоорондохи этигэл найдалые, хани барисаае, Европын ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ алба хэхэ байна гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ.

Ф. Миттеран һамгантаяа ССР Союзай Ехэ театр соо табигдаһан «Баледэй үдэшэ» гэжэ зүжэгые хараһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев һамгантаяа, айлшадтаяа хамта түбэй ложодо һууба.

Францийн болон Советскэ Союзай Гүрэнэй тугууд ложо дээрэнь намилзуулагдаба. Зүжэгэй эхилхын урда тээ оркестр хоёр ороной Гүрэнэй гимнүүдые гүйсэдхөө.

Францийн хүтэлбэрилэгшэ Кремлиин ханын дэргэдэхи Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ венок табиба.

«Норманди-Неман» гэжэ авиаполкын мүнхэлэлгын самбарта президент венок табиһан байгаа.

(ТАСС).

КОНКУРСДО УРИНАБДИ

«Хурдадхалга — бүгэдэ арадай хэрэг» — гэһэн темээр СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэ дээрэ табигдаһан эрдэм-техникын түйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые арадай ажахыда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгые үргэнөөр харуулха талаар хэблэлэй, телевидени болон радиогой бүхэсоюзна шэнэ конкурс соносхогдобо.

Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай үндэһөөр экономико хүгжөөлгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, үйлэдбэридэ оньһон техникэ нэбтэрүүлгэдэ, һэльбэн шэнэлэлгэдэ, үйлэдбэриин хүсые үрэ түгэсөөр хэрэглэлгэдэ, хүтэлбэрилгын гуримые нарижуулан һайжаруулгада хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ талаар СССР-эй ВДНХ-да хабаадаһан ажалша коллективүүдэй дүй дүршэлые тодорхойгоор шэнжэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Продукциин шанар хадаа конкурсын хүдэлмэриин гол темэнүүдэй нэгэн болоно.

(ТАСС).

ХҮРШЭНЭРТӨӨ ЮУНДЭ ХҮРЭНЭГҮЙБ?

Хориин совхозой түб һууринай хойто захадань хэдэн жэлэй саада тээ АВМ-1,5 түхэлэй оньһон техникэ тодхогдоһон байха. Энэ жэлэй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, тэрэнь бороо хура гэжэ илгаагүй, сэнхир утаа баагуулан хүдэлжэ, ниитын адууһа малда хэрэгтэй эрхим шанартай ногооной гурил болон тэжээлэй бусад зүйлнүүдые гаргана.

— Энэ жэлдэ 200 тонноһоо бага бэшэ ногооной витаминтай гурил бүйлүүлан гаргаха даабари бидэндэ үгтэнхэй. Тэрэнээ 40 тонноор үлүүлхэ гэһэн уялга абанхайбди. Хэлэһэндээ хүрэхын тула хамаг хүсэ шадалаа гарган хүдэлнэбди,— гэжэ агрегадай хүдэлмэриие хүтэлбэрилэн ябуулагша, инженер-механик Дымбрыл Дашеевич Будаев хөөрэнэ.— Манай звеногой гэшүүд яһала дүй дүршэлтэй хүнүүд юм. Тэдэнэр урдань хэдэн жэлэй туршада эндэ хүдэлһэн, энэ техникэтэй танил болоһон зон даа,— гэжэ нэмэбэ.

— Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, сабшалангай ногоон һайнаар ургаа, хангалтама үнэртэй ногоон автомашинаар түргөөр АВМ-дэ асарагдана, дары бүйлүүлагдана,— гэжэ механизатор Норбо Цынгуев нүхэр Будаевай хоорөөе үргэлжэлүүлбэ.

— Ажалнай урагшатайгаар ябажа байна. Трактор, косилкамнайшье һайн хүдэлнэ. Гурил болгогдохоор таригдаһан олон жэлэй ногоон яһала үндэрөөр ургаа даа,— гэжэ звеногой гэшүүдэй нэгэн омогорхон хэлэнэ.

Эндэхи АВМ агрегадай хүдэлмэри халаан хахадай туршада үргэлжэлнэ. Коллективэй гэшүүд нарата үдэрэй час, минута бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын, ургуулһан һогооборишье ногоо үлөөнгүй хуряан абахын, шэмэтэ тэжээл болгохын түлөө тэмсэнэ.

Бидэнэй коллективэй гэшүүдтэй хөөрэлдэһөөр, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһаар байтарнай, кузоваараа дүүрэн ногоо тээһэн автосамсвал хажуудамнай хүрэжэ ерэбэ. Тэрэнэй шоферээр Дарма Галсанов хүдэлнэ. Энэ нүхэрнай хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандадаг, үдэр бүриингөө даабариие холо үлүүлэн дүүргэдэг. Тиин совхозой дирекциин зүгһөө магтаалда хүртөө.

Энэ агрегат нёдондо халаанай туршада һайнаар хүдэлхэдөө, 7—8 тонно шахуу ногооной витаминтан гурил бүйлүүлдаг һэн. Харин мүнөө бүри бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга боломжо бии хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, ногооной ургаса урда жэлнүүдэйхидэ орходоо эли тодо һайн. Эндэ хүдэлжэ байгшад даажа абаһан техникэсэ һайн мэдэхэ, дүй дүршэлтэй хүнүүд.

Звеногой гэшүүдэй хоорондо социалис мүрысөөн муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй дүнгүүд саг дарыдаа согсологдоно. Түрүүшүүл тухай ханын газетэдэ, «сахилгаан» хуудаһануудта бэшэгдэнэ, нютагай радиогоор дамжуулагдана.

Тэжээл бэлэдхэлгын түс коллективтэ профсоюзай бүлэг бии болгогдонхой. Тэрэнэй бүридэлдэ 11 хүн ороно. Бүлэгэй хүдэлмэриие коммунист Солбон Цыренжанов, Эрдэни Бадмажанов, Дымбрыл Будаев гэгшэд хүтэлбэрилэн ябуулна.

Бүйлүүлагдан гаргагдаһан брикедүүд тусхай мэшээгүүд соо хэгдээд, шиг нойтогүй газарта хадагалагдана. Эндэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар саг үргэлжэ тодорхойлогдоно. Энэ хэрэгтэ ажахын тэжээл бэлэдхэлгын цехэй хүтэлбэрилэгшэд онсо анхарал хандуулна.

Хориин совхозой АВМ-эй коллектив урдаа табигдаһан зорилгоёо тэжээл бэлэдхэлгын талаар район соо соносхогдоһон габшагай һарын туршада заабол дүүргэхэ гэһэн хүсэлэнтэй. Ажалай түс габшагай һара июлиин табанһаа августын табан болотор үргэлжэлхэ байна.

Харин тинхэдэ тэдэнэй хүршэнэр Анаагай совхоздо ногооной витаминтай гурил бэлэдхэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандажа байна.

Энэ ажахын хоёрдохи отделениин Хүнды гэжэ газарта АВМ-0,65 түхэлэй техникэ тодхогдонхой юм. Тэжээл бэлэдхэлгын хугасаа соо тэрэнэй хүсөөр 200 тонно гурил бүйлүүлагдаха ёһотой.

Үнинэй механизатор Иннокентий Иннокентьевич Ильинэй хүтэлбэри доро тэндэ зургаан хүнһөө бүридэһэн звено хүдэлмэреэ эхилэнхэй.

— Табадахи үдэрөө хүдэлжэ байнабди. Арайл гэжэ 3 тонноһоо үлүүхэн гурилтай болобобди. Элдэб шалтагаанһаа боложо, агрегаднай муугаар хүдэлнэ,— гэжэ нүхэр Ильин хэлэхэ зуураа,— манай АВМ арба гаран жэлэй туршада ашаглагдажа байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо таһалгарлагүй хүдэлнэ. Детальнуудынь муудаа, элээ, ходол эбдэрнэ, һаатана. Тиигэжэ даабаряа дүүргээшьегүй байжа магад болохомнай гээшэ,— гэжэ тэрэ сэдьхэлээ зобонгёор мэдүүлбэ.

Мүнөө агрегат арайл гэжэ нэгэ халаанда хүдэлнэ. Иигэжэ байгаа хадаа, түсэбтэ даабаряа дүүргэхэгүйнь бэшэ гү? Иимэ байдалтай эбсэжэ боломоор гү? Үгы aаб даа. Энэ талаар совхозой дирекци, партком, профком шиидхэхы шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Урданайнгаа алдуунуудые дахинаа дабталжа байха саг үнгэрэн ошоол. Совхозой гурбадахи отделениин түб Анаа Үртөөдэ шэнэ АВМ-0.65 тодхогдонхой. Эндэ энэ харюусалгатай хүдэлмэри баһал хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Автокран болон бусад механизмуудай дутамаг байһанһаа уршагтажа, хабсаралгын хүдэлмэри саг соо хүсэд дүүргэгдэнгүй үлэшэнхэй.

Совхозой дирекци ушарһан эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, АВМ-0,65 түхэлэй шэнэ түхеэрэлгые бүри ойрын сагта ашаглалгада оруулхын, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула зохихо хэмжээ абаха бэзэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хориин район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: агрегадай хүдэлмэришэд Н. С. Цынгуев (дээрэ), Г. Б. Доржиев гэгшэд.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

118 ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Леонид Кизим болон Владимир Соловьев 118 үдэрэй туршада Газар шадарай замда хүдэлнэ.

Июлиин 8-да «Мир» — «Союз Т-15» гэжэ жолоодогдодог комплексын экипаж байгаалиин нөөсэ баялигуудые, оршон тойронхиие шэнжэлхэ программын үндэһөөр геофизическэ туршалгануудые хэбэ. Космонавтнууд Памир болон Тянь-Шаниин мүльһэн сэбдэг оройнуудые, Казахстанай хүдөө ажахын талмайнуудые, Украинын урда хубидахи геологическа байгууламжые, Астраханиин заповеднигэй эдлүүриин газарые буулгаба.

Саашанхи үдэрнүүдтэ геофизическэ туршалганууд үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Телеметрическэ мэдээсэлэй болон экипажай элидхэлнүүдэй ёһоор, «Мир» гэжэ станциин бүхы түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ. Леонид Кизим болон Владимир Соловьевой бэеын байдал һайн.

XII ТАБАН ЖЭЛ: *хурдадхалгын замаар*

ЭРИД ХУБИЛАЛТА ХЭХЭМНАЙ

Хурдадхалгын зам. Энэ ямар гүнзэгы удхатай, хүнүүдэй сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэ гээшэб! Тэрээн тушаа һүүлэй үедэ оло дахин хэлсэгдэдэг болонхой. Юрэдөөл, түрэл партимнай, гүрэн түрэмнай энэ асуудалые тон зүбөөр, саг соогоо табяа гэжэ өөртөө һанаха байнаб. Тиимэһээ удха шанартай тус зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар хүдэлмэреэ мүнөөнһөө ондоогоор эрхилхэ хэрэгтэй болоно бшуу.

Районой агропромышленна нэгэдэлэй хүтэлбэри доро ажахынуудай ахамад агрономуудай, мелиораторнуудай хабаадалгатайгаар 1986—1990 онуудай туршада эрдэм-техникын хүгжэлтые хурдадхаһанай ашаар тарьян ажалда, мүн тэжээл үйлэдбэрилгые эрид һайжаруулха талаар эмхидхэлэй-агротехническэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна. Энэмнай 1986 оной апрелиин 5-да болоһон райкомой пленум дээрэ баталагдан абтаа һэн. Колхоз, совхозуудай тарьян болон тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха талаар түйлаһан амжалтанууд, дүй дүршэлнүүд, ашаглагдаагүй нөөсэнүүд, бии байгаа дутуу дунданууд, эрдэмтэдэй үгэһэн дурадхалнууд, заабаринууд тэрэнэй гол үндэһэн боложо ороһон байха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, манай районой байгаалиин эрхэ байдал бэшэнһээ ехэл тад ондоо байдаг шуу. һүүлэй хорёод жэлэй үрэ дүн ебжэ харахада, эрдэмнай жэлдээ дунда зэргээр 231 миллиметр нойтон ороно. Теэд ороһон нойтыень зунай сагта тэгшээр хубаарилагдалгань ондо ондоо байха юм. Ургамалай һая таригдаад, эшын гараха үедэ нойтоной хэды хэрэгтэй байдагынь элитэ ааб даа. Теэд эгээл энэ үедэ (апрель—май һарануудта) шииг нойтон багаар ородог гэхэ гү, али жэлдээ ороһон нойтоной оройдоол 8,9 процентнь эдэ һаранuудта тудана. Харин ургасаяа хуряаха сагай дүтэлхэдэ хура бороон ородог. Бүхэли зундаа ороһон бүхы бороогой 69,8 процентнь август-сентябрь һарануудта тудана.

Манай эндэхи сагай уларилай онсо илгаань юуб гэхэдэ, хабар газар хахалхада шииг нойтоор ехэл бага байдаг. Тэрэнэй хажуугаар апрель-май һарануудта шангаар һалхилжа, газарай хүрьһые хатаажархина.

Хүнтэйн тарьялангай ехэнхи хубинь элһэлиг хүрьһэтэй газар юм. Тиимэһээ районой тарьялангай хүрьһэнэй үрэжэлтэ хубинь ехэл бага байна. Эрдэмтэдэй тодорхойлһоной ёһоор, газарай хүрьһэнэй үрэжэлтэ хубинь мүнөө һая ашаглагдаһан газарайхида орходоо 50 процентээр доошоо юм. Энэнь оройдоол 1,0—1,5 процент болодог. Тарьян ажал эрхилдэг ороной түрүү ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ абажа харахада, газарай хүрьһэн 3 процент үрэжэлтэ хубитай байбал, энэнь ашаг үрэеэ үгэхэеэ болиһон гэжэ тоотой бшуу.

Район дотор бүхыдөө 68 мянган гектар газар гэмтэжэ байнхай гээд тодоруулагданхай. Тэрэнэйнь 32,1 мянган гектарынь тарьялан гэхэ гү, али бүхы хахалагдадаг газарай 73 процентнь болоно. Энээнһээ гадуур хэрэглэгдэжэ байһан 18 мянган гектар газар мүнөө һалхинһаа, уһанһаа гэмтэнэ. Могойтын, Шиисагын, Хасхалай, Сагаан-Нуурай, Элһэнэй болон бусад газар элһэндэ дарагдажа эхилэнхэй. Гааргын, Дэрээнэй, һахалиин болон бусад совхозуудай 2—5 мянган гектар газарай хүрьһэниинь ямаршье органическа зүйлгүй болонхой. Эдэ талмайнуудай ехэ болохогүйн тула хорёолжо, модо бургааһа тариха хэрэгтэй. Хурамхаанай лесхозой хүдэлмэришэд мүнөө энэ хүдэлмэрие Дэрээнэй, Гааргын совхозуудта эхилбэ.

Район дотор газарай хүрьһэнэй һалхинһаа гэмтэхэгүйн тула тодорхой ажалай хэгдээшье һаань, тэрэнь үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Илангаяа Тураахинай Хүнтэйн, Хасхалай, Урда-Аяанай бэлшээриин газар һалхинһаа ехээр гэмтэнэ. Эндэ илангаяа зундаа мал олоор суглуулагдажа адуулагдана. Энэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулагдахаар болоо гэжэ һанамаар. Мүнөө ажахы бүхэндэ олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ бэлшээри байгуулагдаха, отарануудай дэргэдэ зеленко таригдаха, мүн бэшэшье хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Эдэ бүхы дутуу дунданууддаа усадхажа, баян ургаса ургуулхын тула газар тарьялан эрхилхэ зональна гуримые нэбтэрүүлгые шухалада тоолон, энэ асуудалда онсо анхарал хандуулжа эхилээбди. Даб дээрэ район дотор севооборот 94 процент нэбтэрүүлэгдээ.

Зональна гуримай ёһоор энэ түсэб табихадаа, бидэ нэн түрүүн газар тарьялангаа ашагтайгаар хэрэглэхэ, тарилгын талмайе бүридхэхэ, севооборот гүйсэдөөр нэбтэрүүлхэ, уһалагдадаг талмай ургэдхэхэ, нуга сабшалангаа, үрэһэ хүрэнгээ, үтэгжүүлгэеэ, орооһоной болон тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса абаха технологи хэрэглэхэ, мүн бусад асуудалнуудта анхарха хэрэгтэ һаналаа табихамнай. Тиихэдэ бүхы тарьялангаа, нуга сабшалангаа ээтэй болгохо, тэдэнэрые хамтын подрядта оруулха гэшэ баһал шухалада тоологдоно.

Иигэжэ эдэ хэмжээ ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй ашаар бидэ жэл бүхэндэ ниитынгээ адууһа малые бүдүүн тэжээлээр 112 процент, шэмэтэ тэжээлээр 100, талха тарьянай зүйлөөр 109, бүхы тэжээлээр 104 процент хангадаг болохобди. Район жэлдээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 12 центнер ороoһо, 11,6 центнер үбһэ, 160 центнер кукурузын набша намаа, 50 центнер зеленко, 40 центнер олон жэлэй ногоо ургуулжа абадаг болохонь гээшэ.

Эндэ бидэ тэжээлэй шанартань онсо анхарал хандуулхабди. Тиихэдээ нэн түрүүн тэжээл бэлэдхэхэдээ, түрүү онол арга хэрэглэхэ, элдэбын химическэ зүйлнүүдые нэмэхэ, үбһэ, һолоомоёо тюк болгон багсалха, нойтон үбһөөс үлеэлгэжэ хатааха, үбһэ, һолоомонойнгоо шанарыень һайжаруулхын тула аммиагтай уһаар сүршэхэ ажал ябуулхабди.

Бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанарыень шалгаха экспресс-лаборатори ажахы бүхэндэ бии болгогдохо ушартай. Юрэдөө, урдынхяараа хүдэлхэ саг һалаа гэжэ ойлгонобди. Мүнөө бүхы ажалаа агротехническэ заабаряар эрхилхэ ёһотойбди.

Газараа һайнаар, зүбөөр, саг соонь уһалаад байгаа һаа, бидэ ургасаяа 20—30 процентээр дээшэлүүлхэ аргатайбди. Эгээл эндэ манай арга нөөсэ бии гэжэ мэдэрнэбди.

Тэрэнэй хажуугаар үбһэ ехээр абаха гэбэл, нуга сабшалангаа, бэлшээриес үндэһөөрнь һайжаруулха, тэндэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй. Энэ талаар район дотор хүдэлмэри ябуулгададаг гээшэ. Теэд минеральна үтэгжүүлгээр бидэ оройдоол 50 процент хангагданабди. Энэ жэлһээ эхилжэ, район жэлдээ дунда зэргээр 100 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулхаар хараална.

һүүлэй үедэ колхоз, совхозууд «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэниисэ ургэнөөр хэрэглэдэг болонхой. «Онохойская-547», «удыч-жулты», «сельма», «гэрэл» сортын обёос таригдана. Юрэдөөл, һайн сортын үрэһэ паар дээрэ тариха гэжэ оролдонобди.

Үрэһэ хүрэнгэ үйлэдбэрилхэ талаар дутагдалнууд бии. һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэдэхи, 2-дохи классай шанартай үрэһэнэй хэмжээн дээшэлнэгүй. Үрэһэ ургуулжа абаха участогууд тодорхойлогдонхой. Илангаяа мүнөө олон жэлэй ногооной үрэһөөр дуталданабди. Олон жэлэй ногоон жэл бүхэндэ 350 гектарта таригдадаг юм. Теэд тэндэһээ мүртэй ургаса абанагүйбди. Энэ байдалые һайжаруулхаар болоо.

Саашань ниитынгээ малые шэмэтэ болон бүдүүн тэжээлээр хангаха асуудалда тогтохомни. Районой ажахынууд зеленкын мүртэй ургаса абажа үшөө шаданагүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, тэрэнэй хойноһоо анхарал хандуулагданагүй. Зарим совхозууд агротехническэ гуримыень хазагайруулна. Мүнөө болотор зарим ажахынуудта кукуруза, корнеплод болон бусад тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха тусхай бригаданууд бии болгогдоогүй байһаар. Энэ талаар РАПО тодорхой ажал ябуулха ёһотой. Хаана һайн ээнтэйб, тэндэ амжалта заатагүй түйлагдадаг ха юм. Жэшээлхэдэ, һахалиин совхозой И. Г. Бурцевай даадаг звеногойхид һүүлэй арбаад жэлэй хугасаа соо кукурузын баян ургаса ургуулна. Эдэнэр хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг юм.

Рапс ногоо, корнеплод ургуулха талаар район дотор хэрэглэгдээгүй арга нөөсэнүүд бии. Нёдондо бидэ гектар бүриһөө 180 центнер корнеплод ургуулха аад, оройдоол 29 центнер суглуулжа абаабди. Энэ үрэ дүн юу харуулнаб? Корнеплод ургуулха тусхай бригада бии болгохо хэрэгтэй гээд харуулна.

Нуга сабшалан дээрэһээ баян ургаса ургуулжа ебахын тула тэндээ баһал тодорхой хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Тэн түрүүн тэрэнээ һайн ээнтэй болгохо шухала. һахалиин совхозой И. Г. Толстихинай, Аргадын совхозой Б. О. Сактоевой, Хурамхаанһаа Р. М. Лоншаковой, мүн бусад луговодуудай звенонууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, гектарай дунда зэргээр 25—40 центнер хүрэтэр ногоо ургуулна.

Сабшалан, бэлшээри эрхилхэ талаар дутуу дунданууд бии. Мүнөө район дотор 5941 гектар нуга сабшалан ээзгүй байһаар. Юрэдөөл, тэжээл үйлэдбэрилгые тусхай һалбари болгожо, тэжээлэйнгээ баазые бэхижүүлээгүйдэ аргагүй болоо.

Олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ бэлшээри тухай хэлэхэдэ, район дотор 6 иимэ бэлшээри бии болгогдонхой. Гэхэтэй хамта Дэрээнэй, Уланхаанай, Хурамхаанай совхозуудай энэ бэлшээринь ашаг үрэеэ харюулаадүй байһаар. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, проект зохёолгодо, барилгада, мүн ашаглалгада дутагдалнууд ушараа. Бидэ энэ табан жэлэй хугасаа соо 1850 гектарта олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ бэлшээри байгуулха ёһотойбди. Мүнөө участогууд олдонхой, иигээд проектын ерэхэдэнь, тэрэнээ барижа эхилхэмнай.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хараалагдаһан түсэбүүдые нэн түрүүн тарьяашад, луговодууд, механизаторнууд бэелүүлхэ ха юм. Ушар тиимэһээ кадрнуудые бэлдэхэ, тэдэнэрэй мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ гэшэ баһал шухалада тоологдоно. Эрхим, түрүү механизаторнууд ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай баян ургаса ургуулдаг. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой А. Е. Галсановай, Р. У. Раднаевай, һахалиин совхозой мүнөө пенсидэ гараһан Г. С. Серебренниковэй, Хурамхаанай совхозой В. Б. Дондоковой даадаг бригаданууд хамтын подрядай гуримаар ажаллажа, үндэр дүнгүүдые түйлана. Эдэ нүхэдэй ашаар бидэ һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо тарья үйлэдбэрилгээ урдахи хоёр жэлэйхитэй сасуулхада, 20 мянган центнерээр дээшэлүүлжэ шадаабди. Нёдондо гектар бүриһөө 13,5 центнер ороoһо хуряажа, экономическа үрэ дүнгөө һайжаруулаабди. 1985 ондо 1 центнер ороoһоной өөрынь үнэ сэн 4,92 түхэригөөр доошолуулагдаа һэн.

Энэшье жэлдэ үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табигдаа. Эршэмтэй түрүү технологёор 4 мянган гектарта тарилга хэгдээ.

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ баталагдан абтаһан ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд болон һаяхан үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнууд дотор эрдэм-техникын хүгжэлтые хурдадхаһанай ашаар хүдөө ажахын бүхы һалбариин хүгжэлтые саашадань хурдадхаха гэшэ мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Д. БАДМАЕВ,
Хурамхаанай районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо.

Түнхэнэй районой түб Хэрэн һууринай коммунальна ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад ниитын адууһа малда тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Хүдэлмэрилэгшэдэйнь тоо тиимэ олон бэшэшье һаа, тэдэнэр жэл бүри горитой ехэ тэжээл бэлдэжэ түсэбөө жэншэдгүй дүүргэдэг заншалтай. Хажуугаарнь үшөө амаралтын үдэрнүүдтэ тэдэнэр воскресник, субботнигуудые эмхидхэжэ, бургааһанай мүшэр суглуулдаг юм.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэшье, өөрынгөө гол ажалдаашье автемашинын жолоошон М. И. Серебренников онсо шалгардаг гээшэ. Дүй дүршэлтэй болоһон энэ хүн машинаяа ханамжа ехэтэйгээр харууһалжа, хэзээшье ажалда гарахаар бэлэн байлгадаг. Экээнэй ашаар өөрынгөө түсэбые ходо дүүргэдэг, үшөө түлишэ алмахын түлөө оролдодог байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон, һурган хүмүүжүүлэгшэ М. И. Серебренников.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ҺААЛТА БОЛОҺОН ХААЛТА

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ М. С. Горбачевой хэлэһэн Политическэ элидхэл соо «Тарьялан, сабшалангай үрэжэл һайжаруулхын тула үндэр ашаг үрэтэй технологи үргэноор хэрэглэхэ гээшэ амжалтын энэ үндэһэн мүн гэжэ һүүлэй жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулаа» гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Газар уһалжа, наг шэбхэ тараажа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, ургаса дээшэлүүлгэ хадаа нэн түрүүн мелиораторнуудай, луговодуудай шиидхэхэ зорилго болоно гээшэ. Энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула Яруунын районой «Улаан туяа» совхозой луговодууд амжалтатай һайн ажаллана, Эгэтэ голой баруун эрьеэр нэмжыһэн үргэн ехэ сабшалан саг болзортоо ундалуулагдаһандаа урмашан байһандал сээл хүхэ ногоогоор зэрэлгээтэн манаржа харагдана. Эндэ луговод Д. О. Ширабоной звено баян ургаса абахын тула урма зоригтой ажаллана. Харин Хара-Шэбэр гэжэ газарта 226 гектар уһалууриин талмай дээрэ Ж. Д. Дашиевай звено мүн лэ үндэр ургасын үндэһэ табижа, уһалууриин хүдэлмэри ябуулна. Хэдэн жэлдэ хэдэг ажалаа эдэ звеногойхид эртэ хабарһаа эхилээ юм. Газараа уһалхын урда тээ тэдэнэр наг шэбхэ тараһан, минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байна. Һубаг, ханаабуудаа сэбэрлээ, шэнээр малтаха газартань малтаа. Элбэгээр урдаһан уһаяа хаажа, сабшалан дээгүүрээ тараан урадхуулха зорилготойгоор инженернэ гуримаар бүтээгдэһэн хаалтануудые олоор табиһан байгаа.

—Хүйтэнэй үедэ энэ табан хаалта Хара Шэбэртэ, мүн дүрбэн хаалта Зүүн Нариин Горхондо табиһаниинь, плитануудынь газартаа һайнаар хашагдаагүй үлэнэо. Тиимэһээ мүнөө болохоодо, тэрэ забһараарнь уһан тогтон торонгүй урдажа гарана. Модо, шулуушье хэжэ хаахадамнай, уһаяа барина гүй. Ехэл муугаар, хайша хэрэгээр хээд хаяһан байна даа. Мүнөө эгээл уһаяа хаажа суглуулаад, сабшалан дээгүүрээ тараан урадхуулха аад, тиигэжэ шаданагүйбди,— гэжэ луговод Ж. Д. Дашиев энэ хаалтануудые бариһан ПМК-гай хүдэлмэришэдтэ гомдолтой байһанаа манда мэдүүлээ һэн.

Үнэхооройшье, сабшалан, тарьялангаа ундалуулжа, үбһэ ногооной үндэр ургаса хурьяан абахын тула оролдожо ябаһан луговодуудта иимэ хайша хэрэгээр хээд хаяһан хүдэлмэри ехэхэн һаад ушаруулна. Хура бороогой оротохой хамта, горхон һабаһаа халижа, ажамидаралта уһаниинь хоохон тала хиидэ таран урдаха байна бшуу. Юуб гэхэдэ, эндэмнай уһаар элбэг газар ха юм. Луговод Жамсо Дашиевич Дашиевай һанаагаа зобохонь гайхалгүй. Хаалтын һайнаар табигдаһан байбалнь, Дандар Очирович Ширабоной звеногойхидтол, уһаяа хаажа тогтоогоод, гэдэргэнь гол руунь табижашье болохо арга байгаал. Совхозой директорэй үүргые дүүргэжэ байһан Ц. Т. Базаров энээндэнь сэхэл һанаагаа зобонгёор:

— Адууһа малаа үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэмнай луговодуудай оруулһан хубита тон ехэ байна ха юм. Эдэнэрнай муу бэшээр ажаллажа байна. Гансал энэ хаалтаяа хайшаншье гэжэ заһахаяа ойлгохоёо болёод байнабди,— гэжэ хэлээ һэн.

Тиимэһээ иимэ дутагдалые тэрэл хаалта хэһэн ПМК-гай түлөөлэгшэдтэй шууд усадхаха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

А. ЦЫРЕНОВА.

ЗҮГЫШЭДЭЙ ЗОРИЛГОНЬ ТОДОРХОЙ

Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүн зониие хүсэд дүүрэнээр хангаха гэһэн тон шухала зорилго КПСС-эй XXVII съезд хүдөөгэй ажалшадай урда табяа. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ партимнай аграрна политика шэглүүлэгдэнхэй гээшэ. Өөһэдынгөө ажалай үрэ дүнгүүдэй түлөө хүдөөгэй ажалшадай харюусалгые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй бэеэ даагаад хүдэлхэ, эдэбхи үүсхэлые бадаруулха хэрэгтэ партимнай онсо анхарал хандуулна.

Республикымнай зүгышэдэй урда баһал ехэхэн, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Бүри энэ табан жэлдэ бидэ зүгын тоһо, воско абалгаяа 1,5 дахин дээшэлүүлхээр хараалнабди. Эдэ бүхы хараа зорилгонуудынай һаяхан үнгэрһэн республикын зүгышэдэй зүблөөн дээрэ нэгэн дуугаар баталагдан абтаа.

Зорилгонуудынай хүнгэн бэшэ, гэбэшье бодотоор бэелүүлэгдэмээр, дүүргэгдэхэшье ёһотой. Гэхэтэй хамта урдаа байһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула энэ һалбариингаа хүгжэлтын эршые улам хурдадхаха, өөһэдтөө бии байгаа дутуу дунданuudые дары усадхаха, ашаглагдаагүй арга нөөсэнүүдээ гүйсэд хэрэглэхэ ёһотой болонобди. Түбхын түрүүн эдэ бүгэдэ зүгы үсхэбэрилдэг ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдһээ, мэргэжэлтэдһээ, зүгышэдһээ сэхэ дулдыдаха байна бшуу. Энээн тушаа ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор онсолон заагданхай.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада манай һалбариие саашадань хүгжөөхэ талаар урагшаа зарим тэды алхам хэгдээ. Энэ хугасаа соо колхоз, совхозуудта зүгы олошоруулагдаа. Республика дотор зүгын тоһо үйлэдбэрилгэ хараа байса дээшэлээ гэхэ гү, али 300 центнерһээ 1300 центнертэ хүргэгдөө. Энэнь нэгэ зүгын бүлэдэ тоолоходо, 3,8 килограммһаа 17,3 килограмм болоно. Энэ түйлагдаһан амжалтада Бэшүүрэй, Хяагтын, Сэлэнгын, Хурамхаанай районой хүтэлбэрилэгшэдэй, зоотехмэргэжэлтэдэй, зүгышэдэй оруулһан хубита нилээд ехэ.

Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхоз, «Дружба» колхоз, Хяагтын районой «Пограничный», Алтайн, Хурамхаанай районой һахалиин совхозууд жэл бүхэндэ зүгынгээ бүлэнүүдые олошоруулжа шадаһандаа, республикынгаа колхоз, совхозуудта, промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынуудта олон зүгынүүдые ходоодоо худалдадаг байха юм. Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо хүршэ Монголой Арадай Республикада зүгын 680 бүлэ худалдагдаа. Мүнөө республикымнай 54 колхоз, совхоз, хамһабариин 42 ажахы зүгы үсхэбэрилнэ. һүүлэй мэдээгээр зүгын 14.500 бүлэ, тэрэ тоодо колхозуудта 2038, совхозуудта 3096, «Плодоовощхоз» нэгэдэлэй ажахынуудта 652, промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынуудта 1518, үмсэдэ 7100 бүлэ тоологдоно. Эгээл олон зүгытэй районуудай тоодо Хяагтын (1765 бүлэ), Бэшүүрэй (1978 бүлэ) районууд ороно. Ажахынууд соохоо «Сибирь», Алтайн, «Пограничный», Шасарганын совхозуудые, «Дружба» колхозые нэрлэжэ болоно. Тимлюйн цементнэ, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын заводууд, «Бурводстрой» нэгэдэлэй Бэшүүрэй ПМК болон бусад ооһэдтөө зүгын зуугаад гаран бүлэтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада жэлдээ дунда зэргээр республика дотор 2.100 центнер зүгын тоһон (910 центнер товарна тоһон) абтаһан байна. Энэнь нэгэ зүгын бүлэдэ тоолоходо, 19 килограмм болоно. Нёдондо бүхыдөө 745 центнер товарна зүгын тоһон абтаа гэхэ гү, али урзанда жэлэйхидэ орходоо 191 центнерээр дээшэлүүлэгдээ.

Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Хурамхаанай районуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ зүгын тоһо худалдаха даабаряа амжалтатай дүүргэһэн байха юм. Хяагтын районой түсэбөө дүүргээгүй дээрэһээнь республикамнай гүрэндэ тоһо тушааха даабаряа 91 процент бэелүүлээ. Харин воско абаха түсэбөө 107, зүгын гэр, вощино, бусад хэрэгсэлнүүдые худалдаха даабаряа 103,5 процент дүүргээбди.

Гэхэтэй хамта районуудай бэлэдхэлэй зарим организацинууд, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй управлени саг соогоо зүгын тоһо худалдажа абанагүй. Экээнһээ болоно, тоһоной шанарынь ехэл муудана. Нёдондо абтаһан 1500 центнер тоһоной оройдоол 280 центнерыень бэлэдхэлэй организацинууд худалдажа абаа. Буркоопсоюзай системын магазинууд урда жэлнүүдтэ бэлэдхэжэ абаһан тоһоёо худалдангүй орхёо. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тусхай багсалдаг цех үгы дээрэһээ энэ хэрэг орхигдошоһон байна. Республика дотор зүгын тоһо бишыхан амһартануудта хубаарилан хэжэ, хүн зондо худалдаха асуудал зүбөөр шиидхэгдэнэгүй. Бидэ, зүгы үсхэбэрилэгшэд өөһэдынгөө хэһэн продукциие магазинуудта харахаяа һананабди. Эрхүүгэй, Омскын областьнуудта, мүн бэшэшье хизаар, республиканuudта энэ продукци магазинуудта өөрынгөө һуурине батаар олонхой.

Урдань байһан эдеэ хоолой промышленностиин министерство, мүнөө республикын агропромой мэдэлдэ ороһон, тус зургаан энэ хэрэгые эрхилхээр бэшэ аал? Энэ асуудал һаяын сагта шиидхэгдэхэ аабза гэжэ найдагдана.

Зүгын тоһо элбэгжүүлхэ талаар дүй дүршэлөөр баян зүгышэд өөһэдынгөө хубитые оруулдаг гээшэ. Жэшээ болгон, Сэлэнгын районой Шасарганын совхозой Ф. И. Павловай даадаг бригадын гэшүүд амжалта түгэсөөр ажаллаһандаа, республика соогоо суурхажа байнхай. Эдэнэр 500 бүлэһөө нёдондо дүн хамта 143 центнер тоһо абажа, гүрэндэ тоһо худалдаха даабаряа 160 процент бэелүүлһэн алдартай. Бригадир өөрөө зүгын бүлэһөө дунда зэргээр 29,6 килограмм тоһо хурлаһан байна.

Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхоз жэл бүхэндэ зүгынгөө тоо толгойе олошоруулдаг заншалтай. Тэдэнэр табан жэл соо бүхыдөө 850 бүлэ худалдаа. Ивалгын районой «Сэлэнгэ» совхозой зүгышэн Т. Д. Гриценко, Оронгын совхозһоо Т. Д. Хохлова, Шасарганын совхозһоо Т. И Филонова, Алтайн совхозһоо М. Ц. Филиппова болон бусад эхэнэрнүүд энэ хүнгэн бэшэ ажалда хүдэлжэ, үндэр дүнгүүдые түйлана. Эдэнэртэ магтаалай һайн һайхан үгэнүүдые зорюулхаар.

1985 оной дүнгөөр социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараһан Сэлэнгын районой Шасарганын совхозой зүгышэдтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Хоёрдохи һуурида гараһан Хурамхаанай районой һахалиин совхозой хидто Хүндэлэлэй грамота, 100 түхэриг мүнгэн шан олгогдоһон байна. Республикын түрүү ажахынууд нёдондо зүгын бүлэ бүхэнһөө дунда зэргээр 21—29 килограмм тоһо абаа. Энэ үрэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ, зүгы үсхэбэрилжэ, бага бэшэ продукци абаха аргатай байһыемнай үшөө дахин элирхэйлнэ бшуу.

Арбан хоёрдохи табан жэл — хурдадхалгын жэл болоно. Энэ талаар бидэ тодорхой хүдэлмэри ябуулха ушартайбди. Нэн түрүүн республикын бүхы ажахынууд, зүгы үсхэбэрилдэг һайн дуратайшуул зүгынгөө тоо толгойе олошоруулха ёһотой. Энэмнай манай мүнөөдэрэй гол зорилго болоно гээшэ. Зүгышэдэй зүблөөн дээрэ һалбариие эрид хурдадхаха талаар социалис мүрысөөнэй дүрим баталагдан абтаа һэн. Энэ дүримэй ёһоор жэлэй эхиндэ зүгынгөө тоо толгой олошоруулһан ажахынууд социалис мүрысөөндэ илаһанда тоологдоно. Түсэбһөө гадуур зүгын нэгэ бүлын түлөө агропромой болон агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой абаһан тогтоолой ёһоор зүгышэдтэ 16 түхэриг, туһалагшадтань 6 түхэриг түлэгдэхэ юм.

һүүлэй жэлнүүдтэ зүгы үсхэбэрилгэдэ варратоз үбшэн ехэхэн һаад тойбо ушаруулна. Мүнөө энэ үбшэн бүхы районуудта дэлгэрэнхэй. Зарим районуудай ветеринарна албан тэрэниие үгы хэхэ талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Варратоз үбшэнтэй тэмсэхэ элдэбын препарадууд — фенотиазин, варротин, тимол, муравьина ба щавелева кислотанууд бии болгогдонхой. Мүн бэшэ элдэбын арганууд хэрэглэгдэнэ. Хэрбээ эдэ бүхы дурадхагдаһан аргануудые зүбөөр, саг соонь хэрэглээд байгаа һаа, энэ үбшэндэ нэрбэгдэхэ ушарые эрид хороохо аргатайбди.

Эхэ зүгын тоо толгой үшөөл үсөөн байһаар. Энэ үбэлжэлгын үедэ олохон зүгынүүд гарзада ороо. Тэрэнэй ушар шалтагааниинь гэхэдэ, зүгынүүд тэжээлээр багаар хангагдана. Тарбагатайн, Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Түнхэнэй районуудта зүгынүүд олоор гарзалаа. Тарбагатайн районой «Советская Россия» колхоз зүгыгөө огтолон үгы болгоод, тэрэнээ дахин һэргээхэеэшье оролдоногүй. М. Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй зүгышэн Л. Д. Власовай саг соонь зүгынүүдээ варратоз үбшэнһээ һэргылхэ хүдэлмэри ябуулаагүй дээрэһээнь 100 бүлын 83-ниинь гарзалшоо. Ивалгын районой «Пригородный», Хоринэй районой Хасууртайн, Кабанскын районой Байгал-Хударын, Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозуудта зүгы үсхэбэрилгэдэ анхарал һулаар хандуулагдана.

Кадрнуудые бэлдэхэ асуудал шиидхэхы үүргэтэй. Хурдадхалгын хэрэгтэ зүгышэдэй хубитаяа оруулхань элитэ. Тиимэһээ бидэ кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдагбди. Зүгыдэ үнэхооро дуратай хүнүүд энэ һалбарида амжалтатай ажалладаг. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 75 зүгышэн, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлдэг һургуулида һуралсаа. Рязанска областиин Рыбное городто 15 хүн һуража ерээ.

Дээрэ дурсагдаһан дутуу дунданууддаа, шиидхэгдээгүй асуудалнуудаа ашаглагдаагүй арга нөөсэнүүдээ хэрэглээн, 1986 ондо ондо зүгынгөө бүлые 9 мянганда хүргэхэ, 1030 центнер товарна тоһо гэхэ гү, али зүгын бүлэһөө 15 килограмм энэ сэнтэй продукци абаха зорилготойбди. Энэ хэрэгээ мүнөөнһөө зүбөөр эрхилбэл, һанаһандаа хүрэхэ аргатайбди.

Б. ДОРЖИЕВ,
Бурядай зүгы үсхэбэрилдэг конторын директор.

МОЛДАВИИН ССР. Мүнөөдэр хүдөө ажахыда эрхим мэргэжэлтэй эдэбхи түгэс хүнүүд яаха аргагүй хэрэгтэй болоод байна гэжэ партиин XXVII съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн Политическэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ юм. Флорештиин РАПО-гой коллективтэ хүдөө ажахые һайн мэдэхэ болоһон, түрүү аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг шадамар мэргэжэлтэд хүдэлдэг гээшэ. Агропромышленна тус нэгэдэл үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада мяха үйлэдбэрилгые хоёр дахин дээшэлүүлһэн, һү һаалиие горитойгоор нэмээжэ шадаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Путь к коммунизму» колхозой фермые даагша, партиин райкомой бюрогой гэшүүн С. Г. Мания, энэл ажахын онһожоруулагдамал аргаар һү һаадаг мастер А. Г. Волентир, һүнэй заводой мастер Ж. Я. Припалюк болон тус заводой ахалагша мастер-технолог В. М. Лякишева һү асаралгын график харана.

ТАСС-ай фотохроника.

Совет орон дотор

ХАНИ БАРИСААНАЙ ТАРЯЛАН

САРАТОВ. Заволжиин Энгельсскэ районой «Победа» колхозой кукурузын полинуудые аха дүү ёһоной хани барисаанай поли гээд нэрлэдэг байна. Саратовска областиин ажалшадтай холбоо барисаатайгаар хүдэлдэг Баруун Словакиин областьдо ажаһуудаг ЧССР-эй ажалшад эндэ хүдэлжэ байнхай. Уһалагдадаг газар дээрэ ороoһон болгогдохо кукуруза тарижа ургуулдаг Саратовай ажахынуудаар чехословак бүлэг мэргэжэлтэд нёдондо жэлдэ ябаһан юм. Аха дүү оронһоо ерэһэн тарьяшад эндэхи полиие шэнжэлһэн байгаа. Өөһэдынгөө ээлжээндэ саратовайхид Дунай дээрэхи кукурузашадай ажал хүдэлмэритэй танилсаад, хамтын туршалгануудые хэхэ гэжэ шиидэбэ.

…ГАР ҮРЭТЭ АЖАЛАЙ, ЭЛҮҮР ЭНХЭ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

…ОНИИТЫН …ДАЛГАТАЙГААР

тэ-политическэ хүдэлмэри һайнеер ябуулха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаа. Поселково Соведэй заседани дээрэ архидалгатай тэмсэлэй хэр зэргэ ябуулагдажа байһан тухай автобазын хүтэлбэрилэгшэ Б. З. Урманчеев, санитарно-техническэ албанай хүтэлбэрилэгшэ М. И. Халбаев, 3-дахи цехэй начальник В. П. Кириллов болон бусад тоосоо юм.

Поселково Соведэй архидалгатай тэмсэдэг комисси богонихон болзор соо 30 гаран хэрэгүүдые хэража үзөөд, дүн хамта 1000 шахуу түхэриг яла түлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаа һэн. Архи үүдаг эхэнэрнүүд Пупышева, Семушева, Доржиева, Догданова гэгшэд комиссиин болон эхэнэрнүүдэй Соведэй хамтын заседанида уригдажа, яла түлэхэ болоо. Тэрэнэй һүүлээр эдэ эхэнэрнүүдэй зүгһөө архидаха ушарнууд дайралдаагүй.

Һүүлэй үедэ, архидалгатай шангаар тэмсэһэнэй ашаар гэмтэ ябадал гаргаха, гэртээ шуугиа татаха ушарнууд хороо. Ажалгүй, архидаад ябадаг 25 хүнэй олонхинь уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа һэн. Гэртээ архидадаг 13 айл элирүүлэгдэһэн байгаа. Тэдэнэр мүнөө шанга хиналта доро ябанхай. Милициин хүдэлмэрилэгшэд, эхэнэрнүүдэй соведэй гэшүүд, депутадууд ээлжээлэн тэдэниие эрьежэ байдаг.

Хүн зоной хамтын суглаанай шиидхэбэреэр Сокол тосхон архидалгагүй байдалтай нютаг гэжэ соносхогдоо.

Гэхэтэй хамта поселково Совет соёлой-спортивна комплекс бии болгохо хэмжээнүүдые абаһан байна. Энэ талаар хэгдэхэ хүдэлмэри ехэ гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Поселково Совет олоной хабаадалгатай хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэдэг болонхой. Гэбэшье олон хүн зоной хабаадалгатай һайндэрнүүдые үнгэргэхэ тушаа методическа литература үгы. Соёлой хүдэлмэрилэгшэдһээ гадна студентнүүдэй соёл-гэгээрэлэй училищиин багшанарай, соёлой институдай хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжа хэрэгтэй.

Элдэб соёлой-спортивна хэмжээ ябуулганууд тухай һонирхолтой материалнууд газетэнүүд ба журналнуудта толилогдоногүй.

Минии һанахада, архидалгатай тэмсэхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэриин дүнгүүдые олондо соносхохо шухала. Һара бүри архидалгатай тэмсэлэй ябаса тухай материалнуудые нютагай радиогоор соносхохо, «Шог ёгтын сонхо» архиншадые харуулха шухала гэжэ тоолонобди.

Спортоор һорилгонуудые хэхэ зохид эрхэ байдал үгы гэжэ мэдэрзэ. Байгша ондо багашуулай спортивна байшан бариха хүсэлэнтэйбди.

Архидалгатай тэмсэл — удаан болзорой хэрэг. Тиимэһээ энэ талаар хүдэлмэриео һуладхангүй, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхээр зэһэнхэйбди.

Д. БУРКИНА,
арадай депутадуудай Сокол поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Архидалгатай тэмсэл ябуулдаг Бүхэсоюзна һайн дуранай бүлгэмэй байгуулагдахада, тэрэнэй хэрэгтэйень арсахашье зон байгаа һэн. Эмхидхэлэй тодорхой үндэһэ һуури, гуримтай болоһон сагһаа хойшо бүгэдэ арадай энэ тэмсэл эршээ улам нэмээ. Манайшье республикада тиимэ бүлгэм бии болонхой. Һаяхан һайн дуравалнууд ашаглагдажа, тэндэнь уран бүтээлэй, техническэ, спортын клубүүд нээгдээ. Энэ ушар Турунтаевада хуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй дунда хуули эбдэхэ ябадалнуудые үсөөрүүлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлһэн байха.

Һайн дуранай бүлгэмэй Улаан-Үдын городской эмхиин правлениин (харюусал-

ТЭМСЭЛЭЭ БҮРИ ШАНГАДХАХА

най энэ бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй пленум Улаан-Үдэдэ болобо. Тус соведэй правлениин түрүүлэгшэ, локомотив-вагон заһабаринягын заводой хүдэлмэришэн-фрезеровщик **Д. Г. Степанов** элидхэл хэһэн байгаа.

Мүнөө республика доторнай бүлгэмэй 1513 эхин эмхи байгуулагдажа, 43 610 хүниие нэгэдүүлнэ. Тэрэ тоодо 9669 коммунист, 9184 комсомолец, 11 544 хүдэлмэришэн, 26 396 эхэнэр ороно.

Загарайн, Хоринн, Кабанскын, Захааминай, Прибайкалиин районуудта эхин эмхинүүдые байгуулга түгэсхэгдэнхэй. Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудта дүүрэхэ дүтэлөө. Олон районуудта архидалгагүй зононууд бии болгогдоо. Юристнүүдтэй, наркологуудтай уулзалганууд ходо эмхидхэгдэнэ.

Гуримшуулха хэмжээнүүдые абаһанай эсэстэ, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, сагаан архи худалдалга — 36, виноградай архи — 60,7 үрэ жэмэсэй архи — 86,6, шампанска — 9,4 процентээр хороо. Гансал коньяк худалдалга 46,4 процентээр нэмээ.

Һогтуугаар гэмтэ ябадал гаргаха ушарнуудай тоо энэ үе соо 61-һээ 47 процент хүрэтэр доошолоо. Харгыда усалталга 2 дахин хороо. Ажалһаа һаатаха, хүдэлмэриин саг гээхэ ябадал 20 процентээр бага болоо. Локомотив-вагон заһабарилгын, «Теплоприбор», хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудта, «Буржелезобетон» нэгэдэлдэ, нарин сэмбын, Зэдын комбинадуудта архидалга усадхалгын түлөө тэмсэлые эршэтэйгээр ябуулна.

Эдэ бүгэдын ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ 5 һарын түсэб промышленностьда 102,3 процент дүүргэгдээ. Недондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ 7,2 процентээр дээшэлээ. Адууһа малай, шубуунай ашаг шэмэ нэмэнхэй.

5735 хүн һайн дураараа, 917 хүн баалалтаар архиһаа гараха аргалуулгада эльгээгдээ. Архида дуратай 20 мянган хүндэ 1 миллион түхэригэй яла тохогдоо. Бүлынхидэйнь хохидолдо орохогүйн түлэ яла түлэхэ болоһон хүнүүд амаралтын үдэрнүүдтэ гү, али үдэшэндөө хүдэлжэ гарана.

Архидалгые буруушааһан ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхижээ. Гэхэтэй хамта республикын «Знание» бүлгэмэй эмхинүүд энээндэ һулаар хабаадана.

Прибайкалиин райондо Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг һайн дуранай бүлгэмэй правлени эхин эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй һуралсал май һарада эмхидхээ. Физкультура ба спортын райкомой түрүүлэгшэ С. А. Семенов һонирхолтой баримтануудые эндэ хэлэһэн байна. Районой түбэй олон дабхар гэрнүүдэй дорохи хооһон 5 подгата секретарь О. Г. Егоров) хүдэлмэридэ түйлалтануудай хажуугаар дутагдалнууд бии. Хэдэ хэдэн томо предприятинуудта бүлгэмэй гэшүүд дан үсөөн. Жэшээнь, шэлэй заводой бүлгэмдэ — 21, «Электромашина» заводто — 25, гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада — 40, «Теплоприбор» заводто — 34, 1268-дахи автоколоннодо 15 гэшүүд тоологдоно. Гэр барилгын комбинадта, «Жилгражданстрой» трестдэ, силикатна хирпиисэ хэдэг заводто, түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ, хэлхеэ холбооной автобазада, дулаанай сетьнүүдтэ, 397-дохи СМП-дэ, 173-дахи ПМК-да эхин эмхинүүд үшөө байгуулагдаадүй.

Февраль һарада республикын Журналистнүүдай холбоонтой хамта бүлгэмэй республиканска совет «Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө» гэһэн бүхэсоюзна рейддэ хабаадаха тухай шиидхэбэри баталаа һэн. Тэрэ гэһээр олон шалгалтанууд үнгэргэгдөө. Март һарада Зэдын райондо болоһон шалгалтын үедэ архидалгагүй нютаг гэжэ баталагдаһан «Октябрьский» совхоздо магазинай наймаалагша И. В. Скрынский архи доогуур наймаалдаг гэжэ элирүүлэгдээ. Магазиндань 4 хайрсаг архи олдоо. Мүн Закаменск хотодо хүдэлмэриин сагта һургуулиин һурагшад, Юнхэр, Холтоһон уурхайнуудай хүдэлмэришэд архиин магазин һахижа байгаа. Шалгалтануудай дүнгүүд хэблэлдэ үргэнөөр толилогдожо, дээдын зургаануудта эльгээгдээ. Гэхэ зуура Яруунын, Баргажанай, Хойто-Байгалай районуудта шалгалтын бүлэгүүдтэ эдэбхитэдые абангүй, имагтал бүлгэмэй тушаалтадые оруулһан байха юм.

Республикын 4 дээдэ һургуулида, 13 техникумдэ, 118 дунда һургуулида архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй эхин эмхинүүд байгуулагдаа. Эдиршүүлэй дунда гэмтэ ябадал зайсуулха хэрэгтэ энэ ехэ удха шанартай.

Тиихэдэнь зарим зон үхибүүдые архи ууха һургадаг байха юм. Яруунын районой «Юбилейный» совхозой тугалшан Ф. В. Николаева 15 хүрэһэн хүбүүнэйнгээ түрэһэн үдэрые тэмдэглэхэ гэжэ архи абаад, хүбүүндээ, наһа гүйсөөдүй тэрэнэй нүхэдтэ уулгаа.

Һүүлэй үедэ Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй эмхинүүд хүдэлмэреэ һуларуулаа. Май һарада нэгэшье эхин эмхи байгуулагдаагүй. Баунтда, Тарбагатайда, Хэжэнгэдэ бүлгэмэй харюусалгата секретарьнууд тодорхойлогдоогүй. Баунтын райондо архидалгагүй байдал һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэлдээ нэгэ хүндэ хүртэдэг архиин хэмжээн хэтэрмэ ехэ. Захиргаанай харюусалгада хабаадуулагдаһан зоной тоо олон.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан бүлгэмэй Советскэ районно соведэй правлениин харюусалгата секретарь **Г. Н. Шагдуров** һүүлэй үедэ үйлсөөр ябадаг архиншад дахин олошоржо байна гэжэ хэлэбэ. Урданайхяараа мүнөө гэнэй оршые архяар хүсөөхые оролдодог гээшэ. Иигэжэ нэгэтэ абаһан хэмжээнүүдһээ һоорһоо суһарихадамнай арад зон юун гэжэ хэлсэхэ гээшэб? Архи худалдадаггүй үдэрнүүдые илдэб аргаар бүри олошоруулха хэрэгтэй гэжэ нүхэр Г. Н. Шагдуров тоолоно.

Тэрэнэй хэлээшые Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй Гусиноозерскын городской болон Сэлэнгын районно эмхиин түрүүлэгшэ, «Гусиноозерская» шахтын түмэршэ дархан **А. А. Серебренников** халуунаар дэмжээ. Гусиноозерскдо архиин нэгэ магазин үлөөһэн аад, мүнөө һөөргэнь 3 болгоо. Энээнэйнь эсэстэ гансал июниин 18-һаа 24 болотор 10 хүн усалда ороһон, харин иишэ ерэхымнай урда тээ 2 үдэр соо хүнэй ами наһанда тэхэришэгүй аюул хүргэһэн 2 ушар болоо. Энэмнай гансал архи худалдажа захалһанай хойшолон гээшэ. Тиихэдэнь городтомнай һэрюун ундааһье, мороженоошье, үрэ жэмэсэй шүүһэншье харагдадаггүй. Улаан-Үдэдэшье тиимэ зүйлнүүд хомор гэжэ А. А. Серебренниковэй хэлээшые нэмэе.

Июлиин 1-һээ Загарайн районой архидалгагүй 8 зононуудта дахин архи худалдажа эхилхэнь гэжэ тус районой бүлгэмэй харюусалгата секретарь **З. М. Рудакова** мэдээсэ. Теэд өөрөөшье харюусалгата секретарь хуушан гуримда бусалгые арсаагүйгөө мэдүүлбэ.

Иимэрхүү жэшээнүүд Прибайкалиин, Хэжэнгын, бусадшье районуудта үзэгдэнэ.

Тэрэшэлэн талоноор архи худалдаха туршалганууд Хоринн, Хойто-Байгалай районуудта хэгдэһэн аад, буруу һүрөө. Юундэб гэхэдэ, талонуудые хубаарилгын түлөө ехэ арсалдаан, шууяан гараба. Архяар зониие урмашуулжа болохогүй бшуу.

Тиихэдэ үгэ хэлэгшэд бүлгэмдэ залуушуул, комсомолшууд үсөөн, энэ талаар комсомолой зургаанууд хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ тэмдэглээ. Мүн бүлгэмэй эхин эмхинүүдые байгуулгада хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой гэжэ онсолгоо. Эхин эмхинүүдэй ажал ябуулга тухай багаар бэшэгдэнэ гэжэ тон зүбөөр заагдаа.

Архидалгатай тэмсэхэ талаар һайншье жэшээнүүд олон. Сэлэнгын районой һүтэй һуурида ажаллагша 192 хүнэй 149-ниинь бүлгэмэй гэшүүд болонхой. Энэ нютагайхид ажалай болон ажаһуудалай үндэр соёл болбосоролой һуурин болгохын түлөө тэмсэлдэ оронхой, нютагай бүхы эмхи зургаанууд: совхозой отделени, 2 магазин, 8 жэлэй һургуули хабаадана. Һаяхан эндэ районой бүлгэмэй эдэбхитэдэй семинар үнгэрөө.

Энээндэл эбтэйгээр партийна, совет, ажахын эмхи зургаанууд, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд, ниитын эмхинүүд хабаадаа һаа, архидалгые усадхажа болохо гэжэ республикын прокуратурын таһагые даагша **М. М. Гершевич**, Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Б. С. Семенов** болон бусад хэлээ.

Саашадаал архидалгатай тэмсэдэг бүлгэмэй эмхинүүд архидалгые манай ажабайдалһаа үгы хэхын түлөө тэмсэлээ бүри зоригтойгоор үргэлжэлүүлхэ уялгатай.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ зохёолнуудһаа

Михаил ЖИГЖИТОВ.

САГААН ТАХЯА ЖЭЛ

(РОМАНҺАА ХЭҺЭГҮҮД)

Саазанууд, саазанууд... Хойто зүгһөө бууһан шэрүүн һалхин үлеэгдэжэ алуулһан хүнүүдэй бэенүүдые иишэ тиишэнь һэнжэгэнүүлнэ. Һуршье, үлһаншье аргамжа — бүгүүлинүүдтэ хитадууд, еврейнүүд, ородууд, буряадууд, монголшууд үлгөөтэй... Табан мянган гаран хүн зобоогдоо, алуулаа...

Еврейнүүд гэр бүлөөрөө, гал гуламтаараа булта хюдагдаа. Барон Унгерн тэдэниие үзэн ядадаг ха юм.

Богдо хаанай гол ордондо штаб оронхой. Тэрэл гэр соо өөрөө барон Унгерн фон Штернберг байрлана. Үндэр түрэлтэ богдо хаан ами наһаяа абаруулһандаа энэ ордонгоо үгөө ха юм. Унгерныпэ ашаар богдо хаан бүхы Халха Монголой хизааргүй ехэ засагтай монарх болоо бшуу.

— Барон Унгерн фон Штернберг ехэ ордон соомни ажаһууг, һайнаар ажаллаг! Сагаан Дара эхэ бидэ хоёрто бага ордомнай хүрөөд үлөө. Тэндэмнай ёһоор дулаан,— гэжэ богдо хаан хүхижэ, гэдэһэеэ тэбэрин эльгэ хатана.

Богдо хаанһаа чин-ван гэһэн нэрэ зэргэ абаһан, ороной эгээл ехэ соло — «гүрэниие шэнэдхэн мүндэлүүлһэн агуу баатар ба жанжан» гээшэдэ хүртэһэн генерал-лейтенант барон Роман Унгерн фон Штернберг үнэн дээрээ Монголой толгойлогшо болоод һууна. Барон шара торгон тэрлиг-халаад үмдөөд, ута һүүлтэй луу могой зуруулһан гоё һайхан тэргэдээ һуугаад, Үргөө соогуур сэнгэлгэдэ гарадаг юм. Ямаршье монголые саазалха, хайрлаха эрхэ тэрээндэ үгтэнхэй. Харин ороной хүнүүд тухай эндэ хэлэһэнэйшье хэрэггүй, тоосоогүйгөөр алаад хаядаг. Заримдаа һалмынгээ хэр хурсые өөрөөшье туршажа үзэдэг. Тиимэ үдэр урма зоригынь хөөрэжэ, эдеэ хоол, ундандаашье һайн болодог.

Мүнөө бароной айлшан үнөөхи япон Фудзи оронхой һууна. Тэдэ хоёр немец хэлэн дээрэ дуугаралсана. Тиигээшэнь һурагүй дээрэ, үлүү аман шагнаашье һаа, юушье ойлгохогүй.

Фудзи залихан хэлэнэ:

— Манай армиин генштаб Соведүүдые бута сохихо түсэб табяа. 1921 онһоо хойшо бэшэ, уридшье, ород хаанда үнэн сэхэ отрядууд бултадаа Байгалһаа эхилээд Номгон далай хүрэтэрхи дайда дээгүүр добтолгодо орохонь. Үшөө Алтайн хадануудташье тулаха.

— Ара таладамнай ямар бэ? — гэжэ барон асууба.

— Япон командовани КВЖД-е зүбшөөлөөд ная гаран мянган солдадые барижа байна. Хүндэтэ барон, хэзээб даа, үни, та манай урдаһаа дайлалдаһанта. Япон армиин хэр зэргые мартаагүй ёһотойт. Мүнөө манай арми шэнэ зэбсэгтэй. Тиихэдээ гэдэргээ харангүй, добтолгодо орохот.

— Саг бага. Сэрэгни үсөөн. Монголшуудые татажа, армида абажа эхилээбди. Теэд тэдэшни... Өөрөө мэдэнэт, малгайтай мал ха юм.

— Сэрэг үсөөн, үсөөн,— гэжэ Фудзи урдаһаань ёгтолбо.— Монголшуудые муу сэрэгшэд гэжэ голобо гүт? Теэд Чингис хаан, тэдэнэй хүбүүд, ашанарынь хэнэй хүсөөр бүхы Ази, Европые дайлажа абааб? Танай үбгэ эсэгэнэрэй эсэгэнэрэй эсэгэнэр — рыцарьнүүдые Батый хаанай бута сохиһые мартаа гүт? Тэдэтнай унгар нүхэдөө хаяад, байлдаанай газарһаа ухаа мэдээгүй тэрьелжэ, хэрэмүүд соогоо хоргодоо бэшэ һэн гү? Тиихэдэ монголшууд унгар хаан Бэлые гэнжэдэ уяад асараа... Үжэнхэй гэдэһэ дотор ашаһан тэргын хойноһоо зорюута уяа...

— Түрүүшынхиеэ дуулажа байнаб! Тиимэ юумэн болоогүй!.. Монголшууд бэшэ, татаарнууд тиигээ ёһотой...

— Ай, хүндэтэ барон, тэрэтнай тад ондоо. Монголшууд татаарнуудыеш бүри түрүүн дайлажа абаа, татаарнуудшни монголшуудай мэдэл соо ото ябаа.

Фудзи миһэд гэбэ. Балтика шадарай баронһоо үшөө үлүүгээр, бүри һайнаар Монголой түүхэ мэдэхэ байһандаа досоогоо омогорхон һэгшэбэ.

— Агуу Чингис хаанай түүхые һайн шудалһанби, теэд...

— Зай, барон, хэрэг тухайгаа хөөрэлдэе,— гээд, Фудзи һэнгэргүйгөөр Унгерные таһа дүүрэбэ. — Би приказ асарааб. Хяагта, Дээдэ-Үдэ хоёрые эзэлхыетнай танда даалгагдана. Түмэр харгы эзэлжэ абаад, Байгалай зүүн тээхи, Алас-Дурна зүгэй дайдые түб газарһаа таһалхат. Казагранди Эрхүү абаха зэргэтэй. Казанцев—Минусинск, Красноярск хотонуудые... Кайгородов Алтайе улаантанһаа сүлөөлхэ. Генерал Бакич Семипалатинск хотодо налайха.

— Атаман Семеновые мартаа гүт?

— Тэрэш сэрэгүүдээрээ Шэтэ тээшэ ошохо. Генерал Вержбицкий Владивосток, Николаевск-Уссурийскын эзэн болохо.

— Зай, яахаб! Приказ гээшэ приказ. Ямаршье сагта большевигүүдые сохихоор бэлэнби!

Бароние Фудзи шэнжэлэнгээр хараад, юушье хэлэбэгүй. Ород хаанай хүсэтэ армиин сэрэгшэ ябаһан энэ зайгуулые яаха аргагүй бодото үхэл хүлеэнэ гээд, тэрэ һайн мэдэнэ. Фудзи олон юумэ мэдэхэл аад, нюусануудаа хэнтэйшье хубаалдадаггүй. Тэрэ бэрхэ тагнуулшан. Ородуудые үзэн ядадаг. Хитадуудта, монголшуудта ой ухаанһаа дурагүй. Өөрынгөө императорта үнэн сэхээр һүгэдэдэг. Ёһотойл самурай. Үглөөнэй Наранай оронойнгоо хүгжэн һалбархын түлөө ами наһаяа үгэхөөр, харакири хэхээр хэзээдэшье бэлэн.

Фудзи доро дохиһоор, гол үүдээр гаража ошобо.

Энэ үедэ арын үүдээр бароной адьютант орожо ерээд, баяртайгаар иигэжэ элидхэбэ:

— Үргөөгэй большевигүүдэй удамаршадые асараа. Яаха гэжэ захирхатнайб?

Барон коридор соо гараба.

Тэндэнь Кучеренко, Гембаржевский, Цыбиктаров гэгшэд гэнжэдэ уяатай зогсобод.

Баригдаашад сохюулһан, наншуулһан, шархатаһаншье һаа, омог дорюун зандаа. Кучеренкын гар хуха сохюулжа, модоной мүшэр мэтээр һанжашанхай. Теэд тэрэ большевик айһан һүрдэһэнэй тэмдэг ойрдоошье үзүүлнэгүй. Уралаа һарюу болгон, үзэн ядангяар бароние шэртэнэ.

— Ноен большевик, юундэ муудабаш? — гэжэ барон хүйтөөр энеэбэ. —Монголдо Соведүүд тогтохо, тэдэ нюсэгэн үгытэйшүүл түшэмэлнүүд болохо гэжэ хэлэнэйнгээ холотоо һүхирэлдөөт, оролдоот. Теэд тэды ехэ оролдолготнай юугээр дүүрэхэнь бэ?

— Маниие юунэй хүлеэжэ байһые мэдэнэбди. Бидэниие урбагшад болгожо ядаа. Таанадтэ адли бэшэбди. Үнэ сэнгүй янханууд мэтээр японтондо бэеэ худалдаагүйбди.

Барон мүнөөдэр хүхюун. Японтон тэрэниие гар дээрээ үргэжэ ябахаар бэлэн — мүнгэ, буу, һомо ехээр үгэнэ... Арбан табатайхан монгол хүүхэниие адьютантнь бароной унтарида үсэгэлдэр асараа. Гүлмэр залуухан, сэбэрхэн, үнжэгэн зөөлэхэн, амтатайхан... Эдэ яндан большевигүүдһээ болижо уур сухалаа хүдэлгэнэнэй хэрэг бии юм гү? Нэгэндээ нэтэрһэн эдэнэршни шархияа хатаахаяа түхеэрһэн амитад ха юм даа! Гараа муухай болгонхоор...

Хүйтөөр энеэбхилэн, адьютант тээшэ ирбайн хараба:

— Талмай дээрэ, олоной дээрэ, саазалха. Бү нобшоргты! Эдэ барһадшни зобошохо. Үлгэһэнэй хэрэггүй. Эдэ хоёр өөрэйн тархиень таһара сабшаха!

— Бидэ ородуудбди,— гэжэ Кучеренко хэлэбэ.

— Большевигүүд! — гээд, Гембаржевский нэмэбэ.

Барон Унгерн шара һахалаа эльбээд, гарайнгаа эльга руу ханяан һэгшэбэ.

— Улаан тахяанууд, үглөөдэр донгодохоёо болихот. Тэһэг тархинуудыетнай таһа сабшаха. Энэ буряад гү? Хэн бэ?

— Цыбиктаров,— гэжэ адьютант ойлгуулба.

— Офицер Сүхэ-Баатарай толгойе большевик үзэл бодолоор манаруулһанайнь түлөө тархиень таһа сабшахаяа бү карагты. Энээниие дүрбэ болгожо сабшагты.

Үргөөгэй большевигүүдэй хүтэлбэрилэгшэд бароной шуһата шиидхэбэриие эрэлхэг зоригтойгоор хүлеэн абаба.

ҮРГЭН бэшэхэн талмай дээрэ эреэн мараян хубсаһатай хүн зон сугларанхай. Хүнүүд шэбэр-һабир дуугаралсана. Һалхиншье намдашанхай. Иимэ зэрлиг дошхон сааза харахаяа зүрхэ алдаһан нараншье хара үүлэнэй саагуур хоргодошонхой...

Талмайн тэгэндэ шуһа нүжэ болошоһон табсангай хажууда «Фиат» зогсоно. «Зэрлиг дивизиин» командирта японтон энээниие бэлэглээ ха юм. Монголой шэнэ тайжа барон Унгерн фон Штернберг машинынгаа хажууда, үндэр һандали дээрэ, налайна.

Доктор Цыбиктаровай эмшэлһэн хүнүүд эндэ бии хаш. Тэдэнэй нэгэн эжэлэнгүй, шангаар һүхирбэ:

— Эмшэниие... докторые хайрлыт!

Үшөөшье ондоо абяанууд гараба. Хараал шэрээл, уур сухалай үгэнүүд дуулдана.

Кучеренко тохсноогоороо Гембаржевскиие түлхеэд абана. Хахасаһан тухайгаа тэмдэг үгэнэ. Цыбиктаров шангаар һүхирбэ:

— Монголшууд! Аха дүүнэрни! Энэ шуһата бароние хиирэһэн нохой мэтээр намнагты! Сүхэ-Баатар сэрэгтэ орогты!

Доктор Цыбиктаровые саазашан табсан дээрэ түлхижэ унагааба. Һүхэ ялагад гэбэ—эмшэнэй гарай үзүүр таһа сабшагдаба...

Гембаржевский, Кучеренко гэгшэдые эндэнь үлгэжэ алаба.

Хүн зон дуу шуугүй. Үхэһэн хүнэй хойноһоо үйлададггүй заншал монголшуудта бии юм...

Ялагар хара «Фиат» бүлэг хасагуудта үдэшүүлэн, булангай саагуур харагдахаа болин ошобо.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гараха).

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

…ОРТЫН, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ҺАЙНДЭР

мүнөө үеын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгохо байна.

Бүхы дэлхэйн арад түмэнэй һонирхол үүсхэһэн спортын ёһотойл һайндэр Москвада боложо байна гэжэ Венгриин **«Непсабадшаг»** газетэ бэшэнэ. Һайхан хүсэлэлэй наадануудай гансал спортивна ажабайдалда бэшэ, харин уласхоорондын оршон байдалые һайжаруулгада ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаннинь арсашагүй. Дайнай гал дүлые бэшэ, харин эб найрамдалай эстафетые ерээдүйн үетэндэ дамжуулха ёһотойбди гэжэ М. С. Горбачев амаршалга соогоо тэмдэглээ һэн.

Энэ толотомо спортын һайндэртэ түлөөлэгшэдөө эльгээһэн дэлхэйн 70 гаран ороной хүн зон газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха зорилготой байһанаа үшөө дахин гэршэлбэ гэжэ Польшын **«Трибуна люду»** газетэ бэшэнэ. Советскэ Союзай болон США-гай спортын эмхинүүдэй, худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй ба олонниитын хамтын хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар эдэ нааданууд эмхидхэгдэбэ. Энэ ушар хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ урма баяр түрүүлнэ.

Бидэнэй үзэл сурталай, ажабайдалай түхэл шэнжын ондо ондоо байгаашье һаань, бидэ уулзажа, хөөрэлдэхэ, үгэ буляалдаха, үнэн сэхэ мүрысөөндэ хүсэ шадалаа туршаха ёһотойбди гэжэ М. С. Горбачев амаршалга соогоо тэмдэглэбэ гэжэ Югославиин **Танюг** гэдэг информационно агентство дамжуулна. Энэнь нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, харилсаа холбооной оршон байдалые байгуулха арга олгохо байна. Тэрээнгүйгөөр дайнай аюулһаа газар дэлхэйе аршалан хамгаалжа шадахагүй байнабди.

Олонниитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг американ хэрэгсэлнүүд һайхан хүсэлэлэй наадануудта олон материалнуудые зорюулхадаа, һаадануудые үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри абаһан СССР-эй болон США-гай хараа түсэбүүдэй зүб байһые онсолон заана. Наадануудта хабаадагшадые амаршалхадаа, совет хүтэлбэрилэгшэ эб найрамдалта совет үүсхэлнүүдтэ харюу үгэхыень США-е уряалба гэжэ **Си-эн-эн** гэдэг телекомпани дамжуулна.

Италиин **«Унита»**, Японой **«Санкэй симбун»**, **«Асахи»** газетэнүүд, Баруун Германиин телевидени Москваһаа репортажнуудые хэхэдээ, спортын һайндэрые нээлгын баяр ёһолол үзэсхэлэн һайхан байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

…ЭРДЭМТЭД …ГЭДЭГЫЕ …УШААНА

урлаһан бэшэгтэ тэдэнэр гараа табиһан байгаа.

Индустриальна эрдэм ухаан болон технологиин талаар правительственна агентствын эрдэм-шэнжэлэлгын юһэн түбэй хүдэлмэрилэгшэд Рейганэй захиргаанай гутамшаг муухай, харата түсэбүүдые эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлнэ. Кнодо Цусин агентствын гэршэлһэнэй ёһоор, энэ албан зургаанай хүтэлбэри доро Японой эрдэм ухаае добтолхы замбуулинай буу зэбсэг зохёон бүтээлгэдэ хэрэглэхые һанаашалдаг Пентагондо хабаатай хүдэлмэри, туршалганууд бэелүүлэгдэжэ байн-

ХАРИЛСААНАЙ ШУХАЛА ШАТА

НЬЮ-ЙОРК. Һайхан хүсэлэлэй наадануудай тухай Москваһаа дамжуулгануудые американ телекомпанинууд хэжэ захалба. Мүрысөөнүүдые харуулхаяа Москва ерэһэн Ти-би-эс гэдэг телекомпани гурбан часай программые нээхэдээ, эдэ нааданууд гансал дэлхэйн спортын ажабайдалда бэшэ, харин совет-американ харилсаанай шухалын шухала шата болоно гэжэ тэмдэглээ. Стадионой трибунанууд дээрэ харуулагдаһан хоёр ондоо үндэһэ яһанай хүнүүдэй гар гараа бахим шангаар адхалсалга эб найрамдалай ба үгээ ойлголсолгын этигэл найдалай һүлдэ болоһон байна. Наадануудые нээлгын баяр ёһолол тон һайнаар эмхидхэгдээ гэжэ Си-эн-эн гэдэг телекомпани тэмдэглэбэ. Спортын мүрысөөнүүдэй түүхэдэ иимэ ушар үшөө үзэглөөгүй юм.

ДЕЛЕГАДУУДТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

ВАРШАВА. Съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулагдажа, ПОРП-ын X съездын делегадууд бүхы орон соогуураа хүдэлмэришэ коллективүүдтэй уулзалгануудые хэжэ, эхин партиина организацинуудта хооралдоонуудые эмхидхэнэ. Арадай Польшын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, ажалшадай һуудал байдалые улам һайжаруулха, ушаржа байгаа дутуу дундануудые, бэрхэшээл түбэгүүдые усадхаха талаар партиин бэелүүлхэ хүдэлмэридэ съезд хүсэтэ түлхисэ үгэхэ байна гэжэ уулзалганууд элирхэйлэн харуулна.

Съездын шиидхэбэринүүд ПОРП-ын гэшүүдэй ухаан бодолые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ Гданьскын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ судоверфиин коммунистнууд, хүдэлмэришэд болон инженернүүд хэлэбэ. Энэ шэнэдхэн хубилгалга орон доторой ажабайдалда, арадай ажахые хүгжөөлгэдэ партиин дүүргэдэг политическа үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ ёһотой.

Польско-совет холбоо барисаан, ажабайдалай али бүхы асуудалнуудаар хоёр ороной үгээ ойлголсолго ехэ удха шанартай юм гэжэ съездын делегадууд хүдэлмэришэ коллективүүдэй суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

X съезд бидэнэй урагшаа дабшаха харгы замые тодорхойлһон байна гэжэ Польшын ажалшад — партиин гэшүүд болон партиинабэшэ хүнүүд этигэн найдана гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Эгээл тиимэһээ хараа түсэбүүдээ бэелүүлхын түлэ хамсыгаа шуужа орохо ёһотойбди.

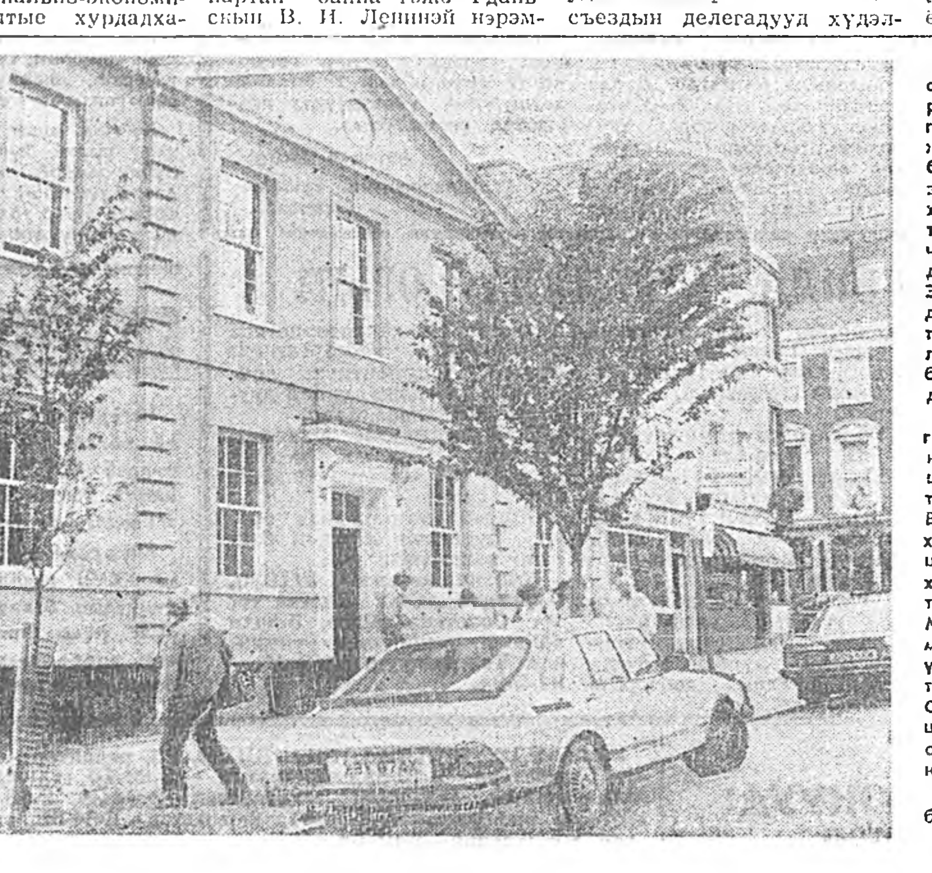

Лондоной Клеркенуэлл үйлсэдэхи юрын хоёр дабхар гэрэй нюур таладань «Марксын гэр» гэжэ бэшээтэй байдаг. 46 жэлэй туршада эндэ хүдэлдэг библиотекэ болон уншалгын зал соо марксизмын теориин, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхын болон ниитэ-политическэ эрдэмүүдэй талаар элдэб литература дурадхагдана. Энэ гэрэй түүхэнь Англиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй нягтаар холбоотой. Урда зуун жэлэй 50—60-аад онуудта энэ байшан соо Карл Маркс хэдэн дахин үгэ хэлэһэн байна.

Совет хүнүүдтэ «Марксын гэр» илангаяа һайханаар һанагдадаг. Эндэ Англиин социал-демократическа «Джастис» гэжэ газетын редакци соо В. И. Ленин «Искра» газетээ хинан заһадаг байһан гээшэ. Ленинэй хүдэлһэн бишыхан таһалга соохи байдалынь тэрэл үеынхеэрээ үлөөгдэнхэй. Мүн түүхэтэ тэдэ үдэрнүүдые мүнхэлэн, дурасхаалай самбар үлгэгдэнхэй: «Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн — СССР-эй үндэһэ һуури табигша В. И. Ленин 1902—1903 онуудта энэ таһалга соо «Искра» газетые гаргаа».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Марксын байшан».

ТАСС-ай фотохронико.

Хариин оронуудhаа бусахадаа...

ЭРТЭ УРДЫН БА МҮНӨӨНЭЙ ИТАЛИ

Байгша оной хабар совет бүлэг журналистнууд Итали ороноор арбаад хоногой туршада аяншалжа ерэhэн байна. Тобшохоноор уридшалан хэлэхэдэ, тэдэнэр 6 городто хүрэжэ, түүхын, соёлой, уран зурагай болон архитектурын памятнигуудтай, музейнүүдтэй танилсаа. Энэ бүлэгэй бүридэлдэ аяншалhан манай корреспондент Б. Дамбаринчиновай дэбтэртээ хэhэн замай тэмдэглэлнүүдые уншагшадтаа дурадханабди.

МИЛАН

ШЕРЕМЕТЬЕВО-2 гэжэ уласхоорондын аэропортhоо гурбан часай туршада ниидэхэдээ, Италиин хойто зүгэй томо городуудай нэгэн болохо Миланай аэропортдо буубабди. Сонхоор харахада, газаа манатай, бороо hабиржа байна. Самолёдhоо бууха үедөө полицейскэ 3—4 машина, буу зэбсэгтэй, бэеэ зэhэжэрхинхэй арбаад карабинерые анхаржа, уласхоорондын байдалай, илангаяа Дундада далайн оршондо шахардуу байhыень ойлгохоор hэн. Хэдэн үдэрэй урдахана американ сэрэгэй самолёдууд Ливиин ниислэл хотодо эзэрхэгээр добтолжо, эндэхи регионой байдалые бүришье тогтууригүй болгоhон байгаа. Тэрэнэй амисхаалда Миланай аэропортдо бидэ хүртэбэ ха юмбибди.

Аяншалагшадые хангадаг «Комет» гэжэ фирмын оршуулагша — томо хара нюдэтэй, хилэн ута үhэтэй, уриханаар энеэбхилhэн шарайтай Стефания гэжэ басаган бидэниие угтаба. Автобусоор Милан руу орохо замдаа тэрэ иигэжэ хөөрэнэ:

— Эндэ ород хэлэнэй курсада ябажа дүүргээд, мүнөө «Комет» гэжэ фирмэдэ оршуулагшаар хүдэлнэб. Гол түлэб совет аяншалагшадтай хүдэлдэгби. Мүн манай аяншалагшадтай Советскэ Союз хэдэн дахин ошоо hэм. Ажални hонин. Аяншалагшад нэн түрүүн хүн зоной байдалаар hонирходог.

Римэй удаа хоёрдохи томо город болохо Миланда 2 миллион шахуу хүн зон ажаhуудаг. Нэгэ дунда зэргын хүдэлмэришэн hарадаа 1 миллион тухайтай лир салин хүлһэ абадаг байна. Совет 1 түхэриг Италиин 2250 лиртэй адли. Италида ажалгүйшүүлэй асуудал орёо хүндөөр шиидхэгдэнэ. Нёдондо 2,5 миллион ажалгүйшүүл тоологдобол, байгша ондо тэдэнэй тоо олошороо. Илангаяа ажалгүй залуушуул олон. Өөрынгөө мэргэжэлээр hайн ажалда ороходонь ехэ хүндэ юм. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ ажалгүй хүн тэдхэмжын мүнгэ абадаг hаа, мүнөө тиимэ мүнгэншье үгтэхээ болинхой. Бензин үнэтэй. 1 литр бензин 1.300 лиртэ. Дунда зэргын хэмжээнэй «Фиат» түхэлэй хүнгэн автомобиль 8—9 миллион лир сэнтэй юм. Хари гүрэнүүдтэ бүтээгдэhэн автомобильнууд 2—3 миллион лир үнэтэйгөөр худалдагдадаг байна...

Бороо бүри шангадаба. Город руу оробобди. Түмэр замай «Централи» гэжэ вокзалай хажуугаар үнгэрхэдөө, тэрэнэй байгуулалтын hархабарха түхэл шэнжээр гайхабабди. Муссолиниин засаг барижа байха үедэ бүтээгдэhэн вокзал абарга ехэ шулууе эндэ тэндэhээнь түнхижэрхиhэн юумэдэл, хүйтөөр үзэгдэжэ, нюдэ даранг. Карло Тенцын үйлсэдэ оршоhон «Эсперна корона» гэжэ отельдэ тогтобобди. Нэгэ бага амараад, эдеэлhэнэймнай удаа бидэниие Милан хототой танилсуулха гид — Альбо Маретти гэжэ нэрэтэй үбгэжөөл ерэбэ.

Автобусоор түрүүшын экскурсида гарабабди. Милан — Италиин эгээл хүгжэнги хотонуудай нэгэн. Хэрбээ Рим искусствын талаар hонин hаа, Милан промышленностиин талаар мэдээжэ гэжэ газаршан гиднай тайлбарилна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ городой 30 процентнь hандарhан юм. Эндэ «Монтедисон» гэжэ химическэ фирмэ, гуталай фабрика, мотоцикл, велосипед бүтээдэг заводууд бии.. Метро баригдажа байна.

«ЛА СКАЛА» театр. Хуушан гэшхүүрээр гурбадахи дабхарта гараад, нээгдээтэй балконууд дээрэ гаража, зал харабабди. Хори гаран метр утатай партер, 4 дабхар ложо, 2 галерко. Эндэ бүхыдөө 2.070 хүн багтаха аргатай. 88 хүгжэмшэнэй наадаха оркестрын байра, партерэй хэмжээнhээ хоёр дахин ута сценэ дээрэ нэгэ удаа 400 хүн багтажа наададаг байна. Зал соохи акустика эгээл эрхим дээдын гэжэ газаршамнай магтана. Энэ hайхан театр соо Буряадаймнай бэлигтэй дуушад В. Бальжинимаев Г. Шойдагбаева хоёр hуралсал гараhан байна гэжэ hанахадаа, тэдэнээрээ омогорхобоб. Магад эдэ шулуун ханануудые тэдэнэй нютагаа hанаад, суурятуулhан буряад арадай дуунуудые нэгэнтэшье бэшэ шагнаhан байгаа аалам...

Театрай биледынь үнэтэй. Партертэ нэгэ хүнэй билет 80—100 мянган, галеркодо — 80 мянган лир сэнтэй. Оперно сезониие нээлгын зүжэгтэ үнэ сэнгынь 4 миллион лиртэ болодог. Профсоюзтай нэгэдэжэ студентнэрэй табиhан зүжэгүүдэй биледүүд үнэгүй байдаг.

«Ла Скала» театрай музей. Суута композитор Джузеппе Вердидэ музейн хоёр зал зорюулагданхай. Тэрэнэй дүрэ, хүгжэмэй инструментнүүд, зохёолнуудайнь нотонууд. Эндэ бэлигтэй ород дуушан Фёдор Шаляпинай дүрэ зурагые хаража баярлабабди.

Театрай сэхэ урда бодхоогдоhон Леонардо да Винчиин хүшөө хаража, хуушанай гоё hайхан галерейгээр гарахадаа, бахархан зогсошобоб. Готическа түхэл маягаар баригдаhан Миланска соборой оройнууд жадын үзүүртэл тэнгэри тулан, hүр жабхалантайгаар харагдана. 1380 онhоо 1810 он хүрэтэр баригдаhан собор үнэхөөрөө hүртэй. Досоонь XVI—XVIII зуун жэлнүүдтэ бүтээгдэhэн витражнууд тус тустаа 2 мянган томо, жэжэ сорготой хоёр орган...

Полководец Джузеппе Гарибальдиин хүшөө, XV зуун жэлдэ баригдаhан Сфорциин замок, түмэр замай «Норд Милано» гэжэ вокзал, Дж. Вердиин хүшөө, хажуудань үндэр наhатай хүгжэмшэдэй байшан (Верди hаhа барахынгаа урда тээ эд, зөөриэ городто үгэжэ, иимэ байшан бариха гэжэ захиhан юм) — эдэ бүгэдые хараhаар СССР-эй генеральна консульство ерэбэбди.

Консульствын секретарь О. С. Щеголев бидэниие угтажа, hонирхолтой хөөрэлдөө үүсхэбэ. Ливидэ боложо байhан үйлэ хэрэгүүдhээ уламжалан, Италидахи байдал шангатай болоо: аэропортнуудта, вокзалнуудта, хүн зоной олоор ябадаг газарнуудта зэбсэгжэhэн карабинернууд табигдаа, эндэ-тэндэ бомбонууд нюусаар тодхогдоо гэхэ мэтын худал мэдүүлгэнүүд телефоноор абтана гэжэ тэрэ хэлэбэ. Советскэ Союзай 600 шахуу эрхэтэн Миланда ажаhуудаг (Аэрофлодой, худалдаа наймаанай, консульствын түлөөлэгшэд, албанай хэрэгээр ерэгшэд. Мүн хадамда гараhан совет эхэнэрнүүд). Субботын үдэшэ эдэнэр консульство ерэжэ, совет кино харадаг, уулзалгануудта хабаадалсадаг байна.

Саашаданы тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэдээ, бидэнэй ерээд байhан орон тухай хөөрэжэ, олон асуудалнуудта харюусаа. Миланда телевизорнууд 16—17 программатай: гүрэнэй 3, хубиин национальна 3, нютагай 10 программа абадаг. Гүрэнэй болон хубиин телекампанинуудай хоорондо ехэ тэмсэл болодог. Энэ тэмсэлдэ оролсогшод, телепрограммануудайнгаа шанар hайжаруулха гэжэ оролдоно. Анхан рекламна агент ябаhан Сильвио Берлускони гэжэ шуран хүн үмсын 200 шахуу телекомпанинуудые национальна 3 компани болгон нэгэдүүлhэн юм. Мүнөө тэдэнээ ниитэ европейскэ компани болгохо хүсэлтэй. Телевизорээр харуулагдадаг фильмүүдэй 80 шахуу процентнь американ кинонууд юм.

Италиин залуушуулай американ үетэнэй жэшээгээр ажаhууха, хубсалха шэглэл дэлгэрэнги. Итальян хүнүүд ехэл номгон, дөрүү абаритай зон юм. Залуушуулай олонхинь бурханда шүтэдэггүй. Гол түлэб ёhын тэдыдэ мүргэдэг. Дунда шадалтай айл бүлэ 2—3 ухибүүдые хүмүүжүүлдэг. Ухибүүдэйнь тоо тэдэнэй материальна хангалгаhаа ехээр дулдыдадаг. Городской автобусой нэгэ билет 700 лиртэ, тэрээгээр 1 час 15 минутын турша ябахада болохо...

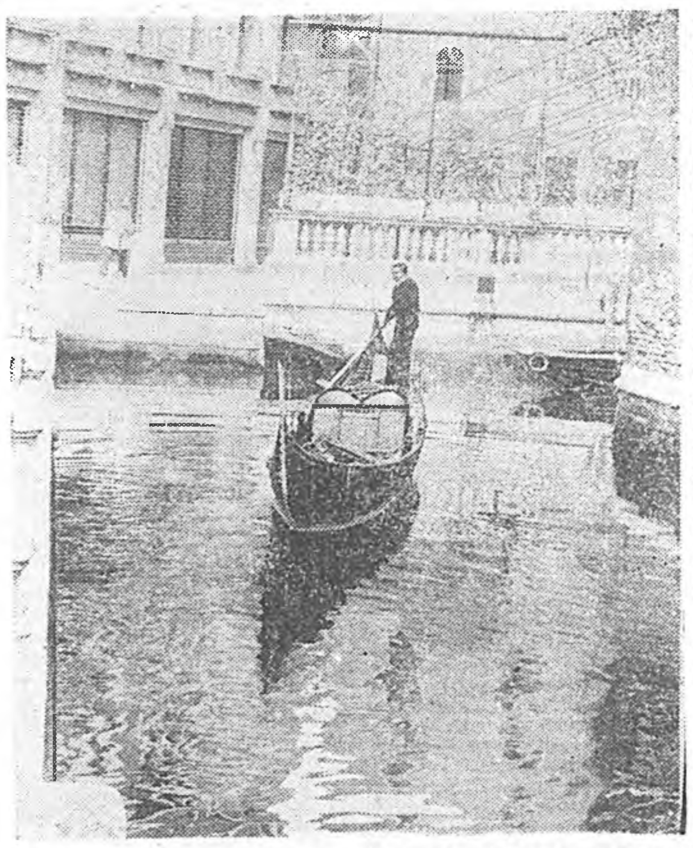

Эндэхи харгы замууд түлбэритэ юм. Юуб гэхэдэ, автострада акционернэ бүлгэмэй үмсын зөөри болоно бшуу. Миланhаа автобусоор гарахадамнай, харгы дээрэхи будка соохоо нэгэ талон үгэбэ. Тэрээгээрнь Падуя хотодо орохынгоо урда мүнгэ түлэхэ ёhотойбди. Харгыhаа гарахын аргагүй, хажуугаарнь үргэлжэ хаалта. Үе-үе болоод, шара үнгэтэй баханануud дайралдана. Энэ хадаа медицинын түргэн туhаламжа, полици, заhабарилгашадые дуудаха түсхай түхеэрэлгэ гэшэ.

Аадар бороо адхарhаар. Харгын зүүн талаарнай саhан мундаргата Альпын хормой зурына. Одоошье наран гараба. Тиихэдэнь оршон тойронхи бүри hайханаар харагдана. Италиин 20 областиин нэгэн болохо Ломбардиин жэгдэ талаар табилуулнабди. Поли, огород, саад — бүлтэ хорёологдонхой. Бүхы юумэн сэсэглэжэ, хүхэржэ, аятайгаар нюдэ дулаасуулна. Ромео Джульетта хоёрой нютаг —Верона хото хойномнай үлэбэ. Зунай үедэ ехэ фестивальнуудые үнгэргэдэг «Колизей» гэжэ стадион Веронодо бии. Тэрэ фестиваль Дж. Вердиин «Аида» опероор нээгдэдэг гуримтай юм гэжэ Стефания оршуулагшамнай хөөрэнэ. Харгын хоёр талаар кипарисууд бидэниие мэндэшэлhэн юумэдэл, набшаhануудаа гунхуулна. Винченция хото гарабабди. Эндэ театр, собор акустикаараа суутай юм. «Соаве» гэжэ газар. Виноградай үй түмэн модонууд.

Миланhаа 3 час үлүү саг соо Падуя хото хүрэбэбди. Харгы дээрэхи будкын хажууда тогтожо, жолоошомнай 230 километр ябаhанайнгаа түлөө 21.250 лир түлэбэ. Эндэ бүхы юумэн мүнгэтэ гэжэ hанаха үедэм автобус соохи радиогоор А. Хачатурянай «Спартак» гэжэ баледэй хүгжэм наяршаба. Түрэл нютагhаа хэдэн мянган километр холо ябаад, дуратай аялгаяа шагнахада, ямар гоё гээшэб!

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Венециин «уhан» үйлсөөр гондоло тамаран ябана. 2. Италиин хотонуудай үйлсэнүүдтэ гүйраншад үсөөн бэшэ.

Авторай фото.

[Үргэлжэлэлынь хожом гараха].

ҺАЙХАН ХҮСЭЛЭЛЭЙ НААДАНУУД

Һайхан хүсэлэлэй наадануудта хабаадажа байhан Советскэ Союзай суглуулагдамал командын спортсменүүд Москвадахи Поклонно хада дээрэ бодхоогдожо байhан Илалтын хүшөөгэй барилга дээрэ хүдэлбэ.

Энэ үглөөгүүр Поклонно хада дээрэ халуун ажал бурьялhан байгаа. Хүбүүд — музейн барилга дээрэ, харин басагад Алдар солын аллейдэ ажаллаа.

Иимэ харюусалгатай мүрысоонэй үедэ спортсменүүд hорилго бэлэдхэл хэхэ ёhотой гэжэ hанахаар hэн. Бүхы оромнай тэдэнэрhээ үндэр үрэ дүнгүүдые хүлеэнэ. Харин эндэ бэелэйнүүд, барилгын малгайнууд, хүрээнүүд, тармуурнууд. Герб болон «СССР» гэhэн бэшэгтэй хүүртигүүдые үмдэhэн хүбүүд, басагад эндэ эршэмтэйгээр хүдэлhэн байгаа. Совет спортын эрхим түлөөлэгшэд эндэ ажаллаба.

— Эндэ хүдэлхэ гээшэ совет хүн бүхэндэ нэрэ хүндын хэрэг мүн. Фашизмые бүтэ сохижо, илалта түйлалгада бүхы оромнай хабаадаhан байгаа. Тэрэнэй баатарнуудта хүшөө бодхоохо гээшэ мүн лэ хүн бүхэнэй хэрэг болоно. Залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн XII фестивальда хабаадагшад эндэ хүдэлөө hэн. Бидэ, спортсменүүд, манай Агууехэ Илалтада зорюулагдаhан хүшөөе барилгада хубитаяа оруулхабди,— гэжэ Таллинай копье шэдэгшэ Хейно Пуусте хэлэбэ.

— Үсэглэдэр танай шэдэhэн копье 83 метртэ буугаа hэн гү? Та hайхан хүсэлэлэй наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдаа бэээт?

— Тиигээ,— гэжэ Хейно тобшохоноор харюусаад, урихаар энеэбхилнэ.— Эндэ хүдэлhэн хүн бүхэн амарhан шэнги болоно.

Гурбан алхасаар харайлгаар Европын рекордсмен — Днепропетровск хотоhоо ерэhэн Николай Мусиенко хөөрэлдөөндэ оролсобо: — Би нүгөөдэр мүрысэжэ эхалхаб... Эндэ, Поклонно хада дээрэ ажаллахадаа, Эхэ оронойнгоо нэрэ хүндые баатар габьяатайгаар хамгаалhан хүнүүдэй дурасхаалые ёhолон хүндэлнэбди. Бэлигтэй бэрхэ олохон хүнүүд ерэнхэй. Гэбэшье амжалта түйлахые оролдохоб.

Һайхан хүсэлэлэй наадануудай hүлдэ тэмдэг бүгэдэ арадай барилгые—Илалтын хүшөөе шэмэглэбэ. Тамарагшад болон хүнгэн атледүүд, уhан дээрэ бүмбэгөөр наададаг командануд, уhа руу hүрэгшэд, теннисистнүүд үглөөгүүр эндэ ажаллаhан байгаа.

Хүнгэн атлетикээр эхэнэрнүүдэй дунда 3000 метрэй урилдаан сугларалгашадые ехэтэ hонирхуулаа. Эндэ манай оронай спортсменкэнүүд hүүлшын 100 метр хүрэтэр түрүүлжэ ябаба. Эгээл энэ үедэ Румыниин спортсменка Мариэна Станеску урагшаа гаража, илалта түйлаа—8,38,83 минута.

Эрэшүүлэй дунда 5 мянган метрэй урилдаан мүн лэ шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. США-гай спортсменүүд Дуг Падилла, Тэррекс Брэм гэгшэд түрүүшын хоёр hуури эзэлhэн байна. Дуг Падилла энэ зайе 13 минута 46,67 секунда соо гаталба. Болгариин стайер Евгений Игнатов бронзо медаляар шагнагдаа.

Эхэнэрнүүдэй дунда волейболоор үнгэргэгдэhэн мүрысоондэ СССР-эй болон ФРГ-гэй суглуулагдамал командануд уулзаба. Эндэ Европын чемпионууд — СССР-эй суглуулагдамал команда гоё hайханаар наадажа, 3:0 тоотойгоор (15:8, 15:1, 15:0) илажа гараhан байха юм. Урда үдэрынь хоёр уулзалга үнгэргэгдэжэ, мүн лэ 3:0 тоотойгоор дүүрээ hэн. Перугай волейболист басагад — ГДР-эй командые, Японой спортсменкэнүүд ЧССР-эй түлөөлэгшэдые иимэ тоотойгоор шүүбэ.

Эхэнэрнүүдэй дунда баскетболой мүрысөөн үнгэргэгдэжэ байна. Бразилиин баскетболистканууд Югославиин командые 79:65 тоотойгоор илаа.

Тамаралгын мүрысөөнүүд бассейндэ сугларалгашадые ехэтэ hонирхуулна. Калифорниин 18-тай студент Шон Киллион илалта түйлахаб гэжэ ой ухаандаашье оруулаагүй байжа болоо. Ушарынь юуб гэхэдэ, ехээр хүндэлдэг, омогорходог, Олимпиин наадануудай гурба дахин чемпион Владимир Сальниковтай 400 метрэй зайда урилдахадаа, тэрэ ахижа гараhан байха юм. Американ тамарагша энэ зайда 3 минута 51,91 секунда саг харуулба. Сальников 0,09 секундаар гартаа. Скотт Брескет (США) гурбадахи hуури эзэлбэ.

Мүнөөнэй табан зүйлэй мүрысөөн айхабтар орёо хүндэшье hаа, тон hонирхолтой байhаараа спортдо дуратайшуулай анхарал татадаг юм. Гурбан зүйлэй hүүлээр эрэшүүлэй дундаhаа СССР-эй суглуулагдамал команда 9699 очкотойгоор түрүүлжэ ябана, Польшын болон Венгриин командануд удаадахи hууринуудые эзэлнэ. Хубиин тоосоогоор СССР-эй түлөөлэгшэд Вахтанг Ягорашвили, Игорь Шварц, Герман Юферов гэгшэд шалгарна.

Эхэнэрнүүд соohoo Польшын команда эрхимлэнэ. Францийн болон СССР-эй спортсменкэнүүд удаадахи hууринуудта гараба. Хубиин тоосоогоор СССР-эй командын гэшүүн Татьяна Чернецкая 3778 очкотойгоор түрүүлжэ ябана, Софи Моресcэ (Франци), Анна Баян (Польшо) удаадахи hууринуудта гараба.

(ТАСС).

БЭЛИГТЭЙ ХҮБҮҮДЫЕ БЭДЭРХЭ

РСФСР-эй габьяата тренер В. С. Очировай hурагша — Баргажанай районой Баян-Голой дунда hургуулиин hурагша Дамдин Дамдинов дүрбэн уулзалгадаа илажа, эрхим зүргаанай тоодо ороhон байха юм.

Максим Молонов РСФСР-эй чемпион болохо аргатай байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ Хойто Осетиин түлөөлэгшэ Алисхан Касоеатой барилдахадаа, түрүүшээр хэдэн очко алдажархёо hэн. Табадахи минутада Максим нүгөөдэеэ дээгүүрээ абажа хаябашье, нюрганынь шоройдуулжа үрдибэгүй. Тиигэжэ манай барилдаашан 5:6 тоотойгоор шүүгдэжэ, бронзо медаляар шагнагдаба.

Манай командын зарим гэшүүд сэдьхэлээ хүдэлжэ, урагшагүйдэhэн байна. Жэшээнь, Захааминhаа Александр Базаров, Баргажанhаа Баяр Аюржанаев гэгшэд hорилго бэлэдхэлэй үедэ гоё hайхан аргa дүрэтэй, бар хүсэтэй байhанаа харуулhан аад, бодото дээрээ эдэбхигүй, hулаар туладажа, хойгуур hуури эзэлээ. 2-дохи интернат hургуулиин hурагша Александр Бельков мэргэжэл шадбаряа дээшэлүүлхэ ёhотой. Манай барилдаашад үетэн сэсуутанhаа бар хүсөөрөө hулаагар байхаhаа гадна, мэхэ гохо хэрэглэжэ шадаагүй.

Тренернүүдэй хүдэлмэри тухай хэлэхэдээ, тэдэнэр олохон ушарта нэгэ янзаар ажаллана гү гэжэ hанахаар. Манай олохон хүбүүд заабол хүлдэ орохые оролдоно. Теэд нүгөөдынгөө хүлдэ оробошье, саашадаа эдэбхиеэ хүгжөөжэ шаданагүй. Ташаалдиха, дээгүүрээ абажа хаяха гэхэ мэтын арга дүрэнүүдые огто хэрэглэнэгүй. Зариманиинь партертэ hула муугаар барилдана.

Һурагшадайнгаа hорилго бэлэдхэлдэ ушаржа байhан дутуу дундануудые усадхан зайсуулхын тула бидэ, тренернүүд, ехэ оролдолго гаргаха ёhотойбди. Ушарынь гэбэл, hурагшадай спартакиада ерэхэ жэлдэ үнгэргэгдэхэ бшуу. Эгээл тиимэhээ энэ жэлдэ юhэдэхи hуури эзэлhэн байгаа hаа, саашадаа урагшаа дабшаха гээшэ манай гол зорилго болоно. Энээнэй тула бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, бэлигтэй хүбүүдые элирүүлэн бэдэржэ олохо шухала.

В. СЫДЕЕВ,
тренер.

НААДАНХАЙ БЭШЭ

Республикымнай харгы замууд болон үйлсэнүүд дээрэ тохёолдоhон автотранспортна гэнэ усалнууд хүн зондо ехэ үйдхар гашуудал асархаhаа гадна, материальна болон моральна талаар гүрэндэ ехэ хохидол үзүүлнэ. Транспортын жолоошодой архидалга, хайхарамжагүйгөөр, анхаралгүйгөөр ябалга, харгын дүримые хазагайруулга, хүүгэдэй тоомоотаhарха ушарнууд эдэ бүгэдын гол шалтагаан болоно.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй хугасаа соо республикымнай харгы замууд дээрэ хүүгэдэй гэмэлтэхэ хэдэн арбаад ушар тохёолдоо. Олонхи ушарнуудтань үхибүүд наhа бараhан байна. Иимэ байдалые яажа усадхан хорооха арга бииб? Түрэлхид, ехэшүүл, hуралсалай зургаануудай болон дотоодын хэрэгүүдэй органуудай хүдэлмэрилэгшэд барандаа үхибүүдэй ами наhанай, тэдэнэй элүүр энхын түлөө адли харюусалгатайбди. Тиимэhээ хамтын хүсэл оролдолгоор ойлгуулламжын болон hэргылэмжын хүдэлмэри ябуулха ёhотойбди.

Дунда, найман жэлэй hургуулинуудта, хүүгэдэй саадуудта харгыгаар ябаха тухай дүримые үзэлгын курс заагдана. Зүгөөр энэ шухала хэрэгтэ ехэшүүл анхаралаа hайнаар хандуулдаггүйл хаш. Илангаяа үйлсэдэ өөрыгөө я г а а д абажа ябахаб, хаана, хэзээ харгы гаталхаб гэхэ мэтын юрын ойлгомжонуудые бодото дээрэнь заажа, харуулжа үгэнэгүй. Хүүгэдые үйлсөөр дахуулжа ябаад, бултыень харуулжа үгэхэ ёhотойбди, энэ манай нэн түрүүшын уялга гээшэ. Тиигэбэлнай харгы, үйлсэ хүндэлэн гарахадаа, журамтай ябаха ёhотой.

Эндэ ехэшүүлэй харуулдаг муу жэшээ тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Олонхи ехэшүүл харгы гаталха газарые харуулhан түсхай тэмдэгэй байhаар байтар, дуратай газараараа үйлсэ хүндэлэн гүйлдэжэ, илангаяа дүтэлжэ ябаhан транспортын урдуур харайлдаха. Ехэшүүлэй таагүй энэ жэшээе халан абаhан хүүгэд ехэ зоригтой байhанаа бэеэ бэедээ hайрхан, үйлсэ хүндэлэн гарахаар гүйлдэдэг.

Жэшээлхэдэ, Прибайкалиин райондо Турка гэжэ hууринда Петя К. гэжэ хүбүүн үйлсэдэ зогсоод байhан машинын араhаа гүйжэ гарахадаа, саанаhаань ерэжэ ябаhан машинада дайруулшоо. Улаан-Үдэ хотын Советскэ райондо Наташа А. гэжэ басаган велосипедээр үйлсэ хүндэлэн гаража, буруугаар замаа үргэлжэлүүлхэдээ, автомашинада дайруулжа, ехээр гэмэлтээ.

16 наhа гүйсөөгүй, мототранспорт жолоодохо эрхэ олгоhон үнэмшэлгэгүй эдиршүүл мототранспорт ябуулха ёhогүй гэжэ хуулияр хараалагданхай. Гэбэшье республикадамнай иимэ «жолоошод» олошоржол байна. Үхибүүдтэ мототранспорт худалдажа абаhан түрэлхидhээ хүүгэдэйнь ами наhан гол түлэб дулдыдана. Ойлгуулжа, хэмжээ абагты! Мотоцикл, мопед, велосипед нааданхай бэшэ, транспорт гээшэ!

М. НИКИФОРОВ,
Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэ.

МАНАЙ УЧИЛИЩИДА ҺУРАХАЯА ОРЫТ!

1986—1987 онуудай hуралсалай жэлдэ Хяагтын медицинскэ училищи фельдшерскэ отделенидэ hурагшадые абадаг болохонь.

30 хүрэтэр наhатай хүнүүд училищида абтаха. 8-дахи гү, али 9-дэхи классуудые дүүргэhэн хүнүүд 3 жэл 6 hарын хугасаа соо hураха байна. Харин дунда hургуули дүүргэгшэд 2 жэл 6 hара соо hураха юм.

Найман жэлэй hургуули дүүргэгшэдэй бүлэгүүдтэ hурахын тула июниин 1-hээ июлиин 31 болотор мэдүүлгэ бариха хэрэгтэй.

Оролгын шалгалтанууд августын 1-hээ 20 болотор ород хэлээр (диктант), математикаар (сээжээр) үнгэргэгдэхэ.

Дунда hургуули дүүргэгшэдhээ мэдүүлгэ июниин 1-hээ августын 14 болотор абтаха юм. Оролгын шалгалтанууд августын 1-hээ 21 болотор ород хэлээр (найруулга), химеэр (сээжээр) үнгэргэгдэхэ.

Һуралсал тухай документ 286 түхэлэй медицинскэ справка, 3х4 сантиметрэй хэмжээнэй дүрбэн фото-зураг, ажалай дэбтэрhээ буулгабари, характеристикэ мэдүүлгэдэнь хабсаргагдаха ёhотой. Документнүүд почтоор эльгээгдэжэ, уряал дуудалга абахадаа ерэхэ.

Шалгалтануудаа амжалтатайгаар бариhан хүнүүд юрэнхы дүримөөр стипенди абаха байна.

Холын нютагуудhаа ерэhэл hурагшад хамтын байраар хангагдаха юм.

Училищиин адрес: 671830, Буряадай АССР, Хяагта хото, Советскэ үйлсэ, 5-дахи байшан, медицинскэ училищи. Телефонууд: 91-3-41. 91-2-34.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй областной комитедтэ. Буряадай АССР-эй бүхы ажалшадта хандалга Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Саг үшөө бии»—В. Васильевай корреспонденци. Зунай бэлшээриие зүбөөр ашаглаха. «Үүсхэлынь дэмжэгдэбэ» —П. Натаевай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Магистралиин гагнууд—86». Уласхоорондын мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Хаана орожо hураха6?»—соносхолнууд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.10—Мультфильм. 10.35 — Союзна республиканууд арадай коллективүүдэй концерт. 11.20 — «Ан амитадай аймагта». 12.20—Шэнэ hонин (12.25 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.05—«Шатарай hургуули». 16.35—Жюль Верныи геройнууд. «Капитан Немо» —2-дохи сери. 17.45—МНР-эй национальна hайндэртэ. «Олон зуун жэлнүүдые алгасан гараад» — кино-шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 18.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 18.40—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — «... 16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Найрамдал—хани барисаан». Аха дүү Монголой национальна hайндэртэ зорюулагдаhан дамжуулга.

Москва. 21.00—«Һайхан хүсэлэлэй наадануud». Хүнгэн атлетикэ. 22.00—«Время». 22.35 —«Һайхан хүсэлэлэй нааданууд». Хүнгэн атлетикэ. Уран hайханай гимнастика. 23.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — «Һайн хүсэлэлэй наадануудай дневник». (00.25 хүрэтэр).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, от. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина Н-03550. Заказ № 159. Индекс 0